

HERTOGG POSTBODE

VOOR TWEE
CENT DE
LUCHT IN

De Royal
Philatelic Society

- Herwonnen Vrijheid in Nederland.
- Het KNBF-Jo Toussainttoernooi in 's-Hertogenbosch.
- Gezocht exposanten deelname HERTOGPOST 2020.

HERTOGPOST **20**
20
19-20-21 MAART 2020
BRABANTHALLEN
's-HERTOGENBOSCH

VAN DIETEN

POSTZEGELVEILINGEN BV

Sinds 1886

Onze 643e veiling is volop in voorbereiding, er zijn ons reeds meerdere belangrijke verzamelingen toevertrouwd. Inzendingen van kwalitatief goed materiaal worden aangenomen tot 1 februari.

Enkele resultaten uit voorgaande veilingen:

Veiling 633, kavel 546, opbrengst € 8.800

Veiling 638, kavel 642, opbrengst € 32.000

Veiling 641, kavel 1561, opbrengst € 12.000

Veiling 635, kavel 2034, opbrengst € 21.000

www.vandieten.nl

Roermond, Bakkerstraat 22, 6041 JR, The Netherlands
T: +31 (0)475 - 563 500 • F: +31(0)475 330 829
The Hague, Oranjestraat 6, 2514 JB, The Netherlands
T: +31(0)70 365 3817

Inleiding

Beste lezer,

Ja, we zijn er in geslaagd, het eerste nummer ligt voor u. Een kwalitatief goed magazine met een andere "look & feel" dan dat u gewend bent misschien. Meer ruimte tussen de regels, goede afbeeldingen en met een breed scala aan artikelen. Daarnaast brengt dit nieuwe magazine veel informatie over de activiteiten van HERTOGPOST 2020, het aanstaande postzegelevenement in 's-Hertogenbosch, dat plaatsvindt op 19, 20 en 21 maart 2020 in de Brabant-hallen, ter gelegenheid van het 90-jarig jubileum van de 's Hertogenbossche Filatelistenvereniging. Het thema van de tentoonstelling is "Herwonnen Vrijheid 1940 – 1945". Dit gebeuren zal, naar wij verwachten, grote aandacht trekken vanwege een zeer bijzondere invulling.

Het idee om als organiserende stichting zelf een informatie- / postzegelmagazine uit te brengen is uit nood geboren, nadat ons helaas is gebleken dat er nog steeds gebrekkige communicatiemogelijkheden zijn naar alle postzegelverzamelaars in Nederland. Het blijkt geen sinecure te zijn om PR en propaganda te maken voor een nationale en/of regionale postzegeltentoonstelling in Nederland. Instanties en organisaties die vanwege hun landelijke dekking en/of structuur in staat zouden zijn daaraan bij te dragen, geven vaak niet thuis wanneer de beurs- en/of tentoonstellingsorganisatie zuinig met haar middelen moet omgaan. Bovendien hanteren de gevestigde partijen in de wereld van de Filatelie elk hun eigen spelregels, uitsluitingen en persoonlijke voorkeuren, waardoor beurs- en postzegelorganisaties met handen en voeten gebonden zijn aan de eisen - soms zelfs de willekeur - van diverse dienstverleners.

Wij hadden verwacht dat externe partijen als de KNBF en het maandblad Filatelie graag zouden samenwerken met onze organisatie. Ze hadden ons kunnen helpen en ontzorgen in de PR & publiciteit, nu wij onze nek uitsteken iets moois te organiseren op postzegelgebied. Iedereen is daarbij gebaat: de postzegelhandel, de schrijvende pers en (overkoepelende) organisaties, zoals postzegelverenigingen, en - last but not least - de verzamelaars.

Het maken van onderscheid tussen wel of niet commercie, wel of geen lid enz. enz. werpt alleen maar drempels bij het streven naar een broodnodige samenwerking.

Het ondermijnt in zekere zin de bevordering, ja zelfs de instandhouding van de filatelie. Waarom toch wordt samenwerking angstvallig vermeden in plaats van gezocht? Want samen zijn we sterker en kunnen we bergen verzetten.

Hallo, we leven in de 21ste eeuw. Zaken veranderen en snel ook! Er wordt door ons aan- en doorgepakt. PR & publiciteitszaken dienen we van de daken te roepen...., alle media aan dek!

Wij hebben ons voornemen begin september jl. wereldkundig gemaakt via de E-mail. Verschillende auteurs, organisaties en verenigingen reageerden spontaan, positief en hebben hun toezeggingen waargemaakt. Ook de oproep om te assisteren bij het redigeren van teksten ging onze verwachting te boven. We weten dat ons initiatief gesteund door een breed veld van betrokken verzamelaars, auteurs en organisaties. Inmiddels hebben we een redactieraad kunnen samenstellen die vijf medewerkers telt. Dit alles doet ons deugd en wij spreken graag onze dank uit aan iedereen die ons initiatief een kans geeft en ondersteunt, ook op financieel vlak als adverteerder. Het magazine voorziet in tal van aantrekkelijke filatelische artikelen, naast informatie over de activiteiten die tijdens de HERTOGPOST 2020 gaan plaatsvinden en momenteel deels nog in ontwikkeling zijn.

Natuurlijk zijn wij geen uitgever met jarenlange ervaring. We zetten pas onze eerste schreden op dit voor ons nieuwe pad. Lopen links en rechts nog tegen zaken aan waarvan we niet gedacht hebben of die ons overvallen. Hoe dan ook, we staan graag open voor alle mogelijke suggesties. En dat geldt uiteraard ook voor opbouwende kritiek. Laten we samen kijken en zorgen dat ons volgende nummer er nog beter uitziet dan deze boreling, onze eerste editie!

Wij hopen dat u veel plezier beleeft aan dit eerste nummer.

STICHTING HERTOGPOST
PETER TEURLINGS, VOORZITTER.

Colofon

HERTOG POSTBODE wordt uitgegeven door Stichting Hertogpost uit 's-Hertogenbosch en verschijnt in eerste instantie drie keer.

HERTOG POSTBODE is een onafhankelijk magazine voor de postzegelverzamelaar. De edities verschijnen op 1 november 2019, 27 december 2019 en 19 maart 2020 als PR en propaganda voor de nationale **HERTOGPOST 2020** in 's-Hertogenbosch.

De redactieraad bestaat uit de heren:

Jacques Spijkerman, Jan Mulder, John Dehe, Marcel Claassen, Reinder Luinge en Peter Teurlings. Eindverantwoordelijke is het bestuur van Stichting Hertogpost.

Advertentieverkoop en bijdrage aan redactionele en filatelistische artikelen:

Peter Teurlings.

Bestuur Stichting Hertogpost

Voorzitter Peter Teurlings
Secretaris Gidie Schapendonk,
Commissaris van Voorst tot Voorstlaan 7,
5224 CN 's-Hertogenbosch,
info@hertogpost-event.nl
Penningmeester Harrie de Kok
Notulist/Activiteiten Tonny Mayen

Vormgeving en productie:

Verloop drukkerij, Alblaserdam.

Copyright:

2019/2020 Magazine **HERTOG POSTBODE**

www.hertogpost-event.nl

Index

5

9

**KNBF-Jo
Toussainttoernooi**

10

**Hertogpost 2020,
de tentoonstelling**

11

**De Royal
Philatelic Society**

14

**Filatelistische
Evenementen**

15

**Een groot fortuin in
Issodun in de negen-
tiende eeuw**

19

**Vereniging van
Persoonlijke Post-
zegel Verzamelaars**

22

**Het nijlpaard -
minder onschuldig
dan hij lijkt**

28

**Voor twee cent de
lucht in**

30

**WOII, de bevrijding
van het Zuiden van
Nederland**

38

**"Doorgehaald fran-
co in omlijsting"**

HERTOGPOST 2020

DOOR: **RUUD VERBERNE**

Voortbordurend op het succes van de MULTILATERALE HERTOGPST 2017 wordt ter gelegenheid van het 90-jarig jubileum van de 's-Hertogenbossche Filatelistenvereniging van donderdag 19 t/m zaterdag 21 maart 2020 een grote Nationale Postzegel-tentoonstelling georganiseerd in de Brabanthallen te 's-Hertogenbosch.

Er zal een bijzondere "Schatkamer van HERTOGPST" aanwezig zijn met bijzondere poststukken en sublieme verzamelingen.

Hoofdthema is 'Herwonnen Vrijheid'

Dit omvat de bezetting en significante gebeurtenissen tijdens WO II, die postaal breed worden geïllustreerd, zoals de holocaust, de omgang met krijgsgevangenen, internering, de gedwongen tewerkstelling in Duitsland, de postcensuur, de rol van het Rode Kruis en uiteraard de bevrijding van de Duitse onderdrukking die 75 jaar geleden op 5 mei

1945 plaatsvond en in het hele land wordt gevierd. Ook wat volgde op de afsluiting van deze donkere en vaak turbulente periode wordt niet vergeten.

Bijzondere gast is Danny Spungen van de Spungenfoundation. Hij reist de hele wereld af met zijn unieke expositie, waarmee hij jongeren tussen 15 en 25 jaar maar uiteraard ook de oudere generaties op aansprekende wijze het verhaal van de gesel van de holocaust bij brengt. Dat doet hij aan de hand van tal van objecten uit de toenmalige concentratiekampen, die veelal gewoon vrij kunnen worden beetgepakt en onderzocht. En natuurlijk maakt van zijn expositie bijzondere (post)historie ook deel uit!

Een met posthistorische stukken onderbouwde canon verhaalt over de belangrijkste gebeurtenissen uit WO II.

Daarnaast zijn er op doorlopende basis uitgebreide beeldreportages te zien, een mix van historische beel-

den uit die tijd en daaraan gelinkte posthistorie, in verschillende hoofdstukken.

In een uitgebreid cluster van gespecialiseerde kaders vinden liefhebbers van posthistorie, verzamelaars en andere geïnteresseerden natuurlijk alles terug van WO II en de bevrijding en de periode erna zoals die met name in NL, maar ook in andere landen is beleefd in al zijn postale facetten.

Diverse gastsprekers verzorgen lezingen over verschillende onderwerpen uit deze indringende periode.

Een samenwerkingsprogramma met het voormalige Concentratiekamp Vught is nog in voorbereiding.

De Vincentiusvereniging levert een bijdrage middels inbreng van o.a. een select aanbod van op de voormelde en andere thema's gerichte boeken, die

voor een zacht prijsje te verkrijgen zijn.

U kunt de concrete uitwerking van het programma in de komende maanden volgen op onze website: www.hertogpost-event.nl

Zelden gezien Holocaust materiaal van de Spungen Foundation wordt tentoongesteld op de Hertogpost 2020

De Hertogpost 2020 focust op het thema "Herwonnen vrijheid / de Tweede Wereldoorlog (1940-1945)". We bieden een unieke kans aan iedereen die meer wil weten over een van de meest ijzige gebeurtenissen uit de Tweede Wereldoorlog. En de gelegenheid om daar zelf een stukje van mee te ervaren!

Van 19 tot 21 maart 2020 zal de zeer zeldzame "hands on" Holocaust-expositie van de Spungen Foundation te

zien zijn op de Hertogpost 2020 in de Brabanthallen te 's-Hertogenbosch.

De organisatoren, de Stichting Hertogpost en de 's-Hertogenbosse Filatelistenvereniging hebben samengewerkt met de Spungen Foundation uit de Verenigde Staten om voor deze gelegenheid meer dan 300 van hun meest bijzondere artefacten over te laten komen.

Je kunt ze beetpakken, vasthouden en onderzoeken tijdens het lezen van de tekst bij elk stuk dat getuigenis aflegt van de gruwelen van de holocaust en de grootschalige vernietiging van mensen die plaatsvond in de vernietigingskampen tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Hoeveel weten scholieren, studenten en het grote publiek vandaag over de Holocaust? Hoeveel moeten ze weten? Wat is een getto? Een concen-

vertellen, alsof je zelf het stuk ‘bent’, een manier om uit te leggen waarom je kiest voor het specifieke object.

De Spungen-tentoonstelling werd voorbereid in het Engels en veel delen zijn vertaald naar het Chinees, Grieks, Italiaans en Pools. Danny heeft al de hele wereld afgereisd met deze tentoonstelling. Hij werd bezocht, gezien en ervaren door duizenden studenten en talloze andere mensen.

Leraren en scholieren, studenten, ouders, het grote publiek... niemand zal na het meemaken van deze ervaring teleurgesteld zijn!

tratiekamp? En een interneringskamp? Wat is Auschwitz en waar staat het voor? Welke leermiddelen en informatielijnen zijn beschikbaar voor docenten die scholieren aanspreken?

Danny Spungen zegt graag dat hij een “grote verzamelaar van mensen en dingen” is. Danny deelt graag en met grote passie de unieke collectie van de Spungen Foundation, die tal van brieven, postkaarten, geld, paspoorten (“vrijbrieven die levens redden”) en andere gerelateerde documenten bevat, met scholieren en studenten en alle andere geïnteresseerden.

Danny geeft aan, dat ongeacht het niveau van kennis van de Holocaust,

er voor iedereen altijd wel iets te leren valt. Wat de Spungen-tentoonstelling mede uniek maakt, is de creatieve lay-out waar bezoekers in hun eigen tempo alles tot zich kunnen nemen.

Leraren komen vaak naar zijn tentoonstelling met hun leerlingen en geven hen dan een opdracht. Ze vragen hen bijvoorbeeld om achteraf een stuk aan te wijzen uit de tentoonstelling dat hen persoonlijk bijzonder aanspreekt. Terwijl je dat stuk vasthoudt, word je als scholier, student of geïnteresseerde bezoeker uitgenodigd om of iets te schrijven, gericht aan dat stuk, of om iets te

Danny Spungen geeft tekst en uitleg voor de klas in de USA.

Dit magazine is gecreëerd
in samenwerking met:

Verloop magazines.

Alles in huis voor hét magazine dat
uw organisatie vertegenwoordigt.

Uitgever Redactie Bladmanagement
Fotografie Vormgeven Drukken Verzenden

verloopmagazines.nl

078 69 12 899 | info@verloopmagazines.nl | Alblaserdam

Verloop
magazines

Dag van de Postzegel 2019

EA

Dag van de Postzegel

Verkoop tijdens de Postex 2019
Stuksprijs € 3,=

Ook te bestellen via:
walraven.exquis@casema.nl

plus € 1,= portokosten.
(incl. inlegkaart, postzegel en stempel)

DOE MEE !

exposanten en handelaren
gezocht voor de nationale
postzegeltonoonstelling
HERTOGPOST 2020

**FILANUMIS – EXPO HOUTEN
ZATERDAG 25 APRIL 2020**

11e editie van deze grote internationale
combinatiebeurs voor verzamelaars van
postzegels, poststukken, prent-
briefkaarten en munten (3300 m²).

Open 09.30 -16.00 uur Entree 5 euro
Gratis parkeren en rechtstreekse
busverbinding van/naar Utrecht CS

WWW.WBEVENEMENTEN.EU

KNBF-JO TOUSSAINTTOERNOOI

KNBF-Jo Toussainttoernooi in 's-Hertogenbosch tijdens HERTOGPOST 2020.

Na de succesvol verlopen NOVIO-FAIR 2019, hebben de besturen van Noviopost Nijmegen en Stichting Hertogpost uit 's-Hertogenbosch de bereidheid uitgesproken om gezamenlijk een jaarlijks evenement te organiseren. Voor Noviopost betekent dit o.a. dat het KNBF-Jo Toussainttoernooi in 2020 onderdeel is van HERTOOGPOST 2020.

Bij voldoende deelname, en daar gaan we van uit, zal het KNBF-Jo Toussainttoernooi gehouden worden op vrijdag 20 maart en op zaterdag 21 maart 2020 in de Brabanthallen te 's-Hertogenbosch. Hertogpost 2020 belooft een groots evenement te worden en ook het KNBF-Jo Toussainttoernooi mag hierbij niet achterblijven. Het is de bedoeling om het toernooi over twee dagen te spreiden en wel op vrijdag 20 maart het algemeen gedeelte met 6 deelnemers en op zaterdag 21 maart het thematisch gedeelte met eveneens 6 deelnemers. Er zijn

inmiddels enkele aanmeldingen binnen, maar we zijn nog niet compleet. Dus schroom niet om je alsnog aan te melden. Ook degenen die in het verleden hun deelname hebben toegezegd en deze om wat voor reden dan ook niet konden nakomen, vragen we om zo spoedig mogelijk zich aan te melden. Een bijzondere oproep aan jongere filatelisten. Afgelopen jaren hebben enkele jongeren reeds met succes deelgenomen, meld je aan!

De afgelopen jaren hebben ook bewezen dat het KNBF-Jo Toussaint leeft en hebben we nieuwe vormen

van presenteren kunnen zien. Laten we deze lijn dan ook voortzetten. We hopen op jullie te mogen rekenen. U kunt zich aanmelden voor het KNBF-Jo Toussainttoernooi door een aanmeldingsformulier te downloaden op de website, in te vullen en toe te zenden naar het onderstaande adres:

Stichting Hertogpost
t.a.v. de heer Jan Op den Camp,
Commissaris van Voorst tot Voorstlaan 7,
5224 CN 's-Hertogenbosch of per email
te sturen naar info@hertogpost-event.nl
o.v.v. deelname KNBF-Jo Toussaint-
toernooi 2020.

Hertogpost 2020, de tentoonstelling Herwonnen Vrijheid.

Een van de speerpunten bij de tentoonstelling Hertogpost 2020 is het thema "Herwonnen Vrijheid". Hoewel deze titel doet vermoeden dat deze zich alleen richt op de bevrijding van het Zuiden van Nederland (najaar 1944) en de algehele bevrijding van Nederland (5 mei 1945) zijn verzamelingen welkom die het verhaal vertellen vanaf de mobilisatie tot en met het op gang komen van de post na de bevrijding.

Wij zijn nog op zoek naar verzamelaars die met hun verzameling willen exposeren op Hertogpost 2020. Meldt u aan of neem meteen contact op met de organisatie, info@hertogpost-event.nl

Op dit moment zijn de onderstaande verzamelingen aangemeld met de volgende onderwerpen:

- Padvindingspost Nederland na de bevrijding
- 's-Hertogenbosch in de 2e Wereldoorlog

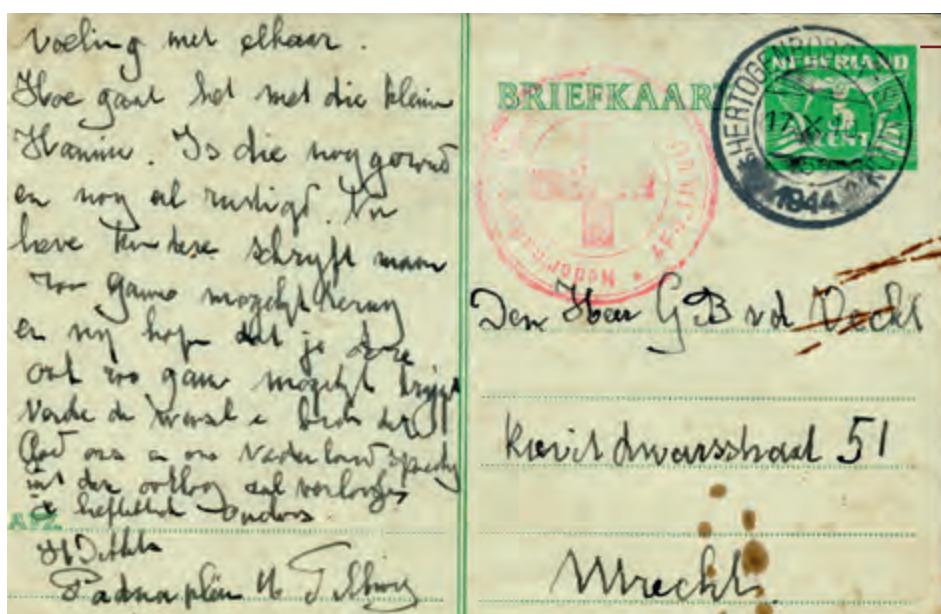
- Koninklijk Huis tijdens WOII
- Kamp Westerbork
- Gijzelaars Beekvliet, Haarendael en de Ruwenberg
- Alternatief postvervoer tijdens WOII
- Opstarten van de post na de bevrijding

- NSB post
- Oorlogspost algemeen

Deelgenomen kan worden in de klassen propaganda, Categorie I & II. Maak uw keuze en meldt je zo spoedig mogelijk aan voor 1 december aanstaande.

Tilburg/'s-Hertogenbosch, 17 oktober 1944. Briefkaart met bestemming Utrecht. Tarief: 5 cent. In de tekst wordt verhaald dat men in de krant had gelezen / had gehoord van de mogelijkheid post via het Rode kruis te versturen. In dit geval is dit gelukt. Het Rode kruis bracht de post naar Den Bosch vanwaar de postrijen nog functioneerden richting Utrecht.

's-Hertogenbosch-Station, 14 oktober 1944. Postblad vervoerd door het Rode Kruis naar 's-Hertogenbosch-Station. Vandaar was er nog post mogelijk richting Utrecht. Tarief, als brief 7½ cent. Er waren zware gevechten gaande in de omgeving van 's-Hertogenbosch zodat het niet evident was zelf de brief te posten en de postverbindingen waren verbroken. De afzender verbleef volgens de inhoud van de brief in Vught. 's-Hertogenbosch is op 27 oktober 1944 bevrijd.

De Royal Philatelic Society

London laat unieke collecties Nederland en Nederlands-Indië op de Hertogpost 2020 zien.

Tijdens de Hertogpost 2020 zal de Royal Philatelic Society London een selectie van de unieke collecties Nederland eerste emissie en klassiek Nederlands-Indië van Donald C. Gray laten zien, die de Royal in 1962 geschonken kreeg van zijn erven.

De collectie eerste emissie Nederland omvat maar liefst 204 albumbladen, destijds opnieuw opgezet door W. Ewart Gerrish, met tal van uitzonderlijke stukken, zoals de 5 cent plaat IV in veldeel van vijftien en de 10 cent plaat VI in blok van vijftwintig zegels. Zo zijn er tal van zeldzame blokken en strippen maar ook brugparen, waaronder de zeldzame 10 cent. Ook zijn er diverse

poststukken met zeldzame frankeringen en bestemmingen te bewonderen. De verzameling Nederlands-Indië is kleiner, maar bevat ook opmerkelijke stukken, zoals een brief met een

landmail zegel met variëteit dubbele l (maill), een poststuk naar Indië met routestempel Nederland over Triëst (onbekend in de literatuur), een veldeel van vijftwintig van de eerste emissie

en poststukken met mooie frankeringen van de oudste emissies.

Donald Gray werd lid van de Royal in 1907, was Honorary Life Fellow en tekende de Roll of Distinguished Philatelists (RDP). Hij overleed in 1962 op tachtigjarige leeftijd toen hij een paar poststukken naar de Royal bracht om ze daar te laten zien.

De Royal bezit diverse verzamelingen die door leden zijn geschonken. Wij zijn verheugd dat wij u de collectie Gray op de Hertogpost mogen laten zien.

Iets over de Royal

De Royal Philatelic Society London is niet alleen de oudste maar ook de belangrijkste en meest prestigieuze filatelistische vereniging ter wereld. Zij heeft nu wereldwijd circa 2400 leden, waarvan zo'n 900 in het Verenigd Koninkrijk. Dit jaar bestaat de vereniging 150 jaar.

De geschiedenis en hulpbronnen van de Royal, waaronder de website www.rpsl.org.uk, de bibliotheek, het archief en het museum – The Museum of Philatelic History – zijn wereldwijd ongeëvenaard. De Royal draagt bij aan

onderzoek over verschillende onderwerpen en het eigen maandelijkse tijdschrift *The London Philatelist* en de website zijn de belangrijkste bronnen voor informatie.

Voordelen van het lidmaatschap

Het lidmaatschap van de vereniging staat open voor iedereen met interesse in filatelie in alle mogelijke vormen. Het biedt de volgende voordelen:

- Volledige toegang tot de online catalogus van de Royal, inclusief veilingcatalogi, de Creeke Index, bibliotheekboeken, tijdschriften, hand-outs van de presentaties tijdens de bijeenkomsten, kunstvoorwerpen uit het museum, archieflijsten, postzegelverzamelingen en tentoonstellingscatalogi.
- De mogelijkheid tot inzage in buitengewone verzamelingen, ontmoetingen met vooraanstaande verzamelaars in een aangename sfeer, alsook met experts en filatelieliefhebbers uit zowel het Verenigd Koninkrijk als daarbuiten.
- Toegang tot een van de meest

Presentatie door de Nederlandse Academie voor Filatelie bij de Royal in 2015

uitgebreide bibliotheken op het gebied van filatelistische literatuur, die het hele jaar door geopend is tijdens kantooruren. Tevens toegang tot een ongeëvenaarde verzameling filatelistische tijdschriften, postzegel- en veilingcatalogi die vele decennia teruggaan.

- Leden kunnen boeken lenen.
- Tien keer per jaar ontvangen leden The London Philatelist met af en toe een speciale bijlage.
- Korting op de aankoop van boeken die door de Royal worden uitgegeven.
- Complete toegang tot de Global Philatelic Library, met zoekmogelijkheden die toegang geven tot enkele van de grootste filatelistische bibliotheken ter wereld. De Royal presenteert deze bibliotheek in samenwerking met de Smithsonian Libraries in Washington, de American Philatelic Research Library, en vele anderen wereldwijd, waaronder de KLBP met bijna 6.000 titels en de KNBF met ruim 27.000 titels. Om de catalogus te doorzoeken, kunt u terecht op: www.rpsl.org.uk/catalogue.asp. Leden kunnen hier diverse stukken downloaden, zoals oudere nummers van de London Philatelist en de handouts van bij de Royal gegeven presentaties.
- Het recht om filatelistisch materiaal

op te sturen naar het expert comité om tegen gereduceerd tarief te laten beoordelen en twee gratis adviezen per jaar (exclusief afhandelingskosten per item). Voor meer informatie over het expert comité gaat u naar www.rpsl.limited, waar u alle informatie kunt vinden over de diensten, prijzen, aanvraagformulieren voor certificaten, etc.

- Er worden het hele jaar door bijeenkomsten georganiseerd die plaatsvinden in het eigen verenigingsgebouw. Het programma van de bijeenkomsten wordt opgesteld door de voorzitter en bestaat uit presentaties over verschillende onderwerpen met maximaal 588 albumbladen aan filatelistisch materiaal en een hand-out. De bijeenkomsten beginnen om 13.00 uur of om 17.00 uur. Dan is er een kortere presentatie van 108 albumbladen met een hand-out die meestal vergezeld gaat van een PowerPoint presentatie.
- De presentatie van 17.00 uur wordt live opgenomen en uitgezonden via YouTube, zodat de leden worldwide live mee kunnen kijken. Het filmpje kan ook later bekeken worden. De hand-outs zijn beschikbaar via de website van de RPSL en voor leden vaak ook de Powerpoint sheets.
- Er zijn het hele jaar door maandelijks wisselende tentoonstellingen in een beperkt aantal permanente kaders, zie www.rpsl.org.uk/events_Standing-Displays
- De RPSL houdt een officieel erkend museum in stand, The Museum of Philatelic History. De collectie van het museum geeft een beeld van de geschiedenis en ontwikkeling van de filatelie. Naast de permanente collectie organiseert het museum elk kwartaal tijdelijke exposities en speciale evenementen. De collectie van het museum is uitgebreid en omvat archieven en objecten met betrek-

king tot filatelistische studies, de postzegelhandel, verenigingen en organisaties, bijeenkomsten en vergaderingen, tentoonstellingen en drukkerijen. Het museum bezit ook het Perkins Bacon-archief dat beschikbaar is voor onderzoek. Zie www.rpsl.org.uk voor meer details.

- Het Verenigd Koninkrijk is opgedeeld in regio's met regionale vertegenwoordigers die gedurende het hele jaar lokale bijeenkomsten organiseren. Ieder land met leden heeft een vertegenwoordiger van de Royal. Buitenlandse vertegenwoordigers kunnen ook lokale bijeenkomsten organiseren. Alle leden zijn welkom bij elke bijeenkomst van de Royal wereldwijd.

Sinds enige tijd worden er ook in Nederland Regional Meetings gehouden voor Nederlandse en Belgische leden en presenteert de Royal zich hier op tentoonstellingen.

De Royal is onlangs verhuisd naar een prachtig historisch, eigen pand in de binnenstad van Londen: Abchurch Lane 15. Een bezoekje hieraan is zeker de moeite waard.

Informatie over het lidmaatschap kunt u verkrijgen bij de vertegenwoordiger van de Royal in Nederland, Gerard van Welie FRPSL, e-mail van welie@home.nl.

Filatelistische Evenementen

Tentoonstellingen & Manifestaties

1 t/m 3 november 2019

POSTEX 2019

Omnisport Apeldoorn, De Voorwaarts 55, 7321 MA
Apeldoorn, 10.00 - 17.00 uur, coro65al@kpnmail.nl
Nationale Postzegelshow

19 t/m 21 maart 2020

Stichting Hertogpost HERTOGPOST 2020

Brabanthallen, 's-Hertogenbosch, Diezekade 2, 5222 AK
's-Hertogenbosch, 10.00 - 17.00 uur, (21 maart tot 16.00),
073-6567680, info@hertogpost-event.nl
Nationale postzegeltentoonstelling met handelarens show

Ruildagen & Handelsbeurzen

9 november 2019

Filatelisten Vereniging IJssel & Lekstreek

Buurthuis de Wel, Bongerd 2a, 2906 VK Capelle aan den
IJssel, 10.00 - 15.30 uur, 06-53287218, l.dekooter@live.nl,
Postzegelbeurs

14 december 2019

's-Hertogenbossche Filatelistenvereniging

Sociaal Cultureel Centrum de Helftheuvel, Helftheuvelpassa-
ge 115, 5225 AC 's-Hertogenbosch, 09.00 - 12.30 uur,
073-6567680, info@hertogpost.nl, Ruilbeurs / Instuif

9 november 2019

's-Hertogenbossche Filatelistenvereniging

Sociaal Cultureel Centrum de Helftheuvel, Helftheuvelpassa-
ge 115, 5225 AC 's-Hertogenbosch, 09.00 - 12.30 uur,
073-6567680, info@hertogpost.nl, Ruilbeurs / Instuif

19 december 2019

's-Hertogenbossche Filatelistenvereniging

Sociaal Cultureel Centrum de Helftheuvel, Helftheuvelpas-
sage 115, 5225 AC 's-Hertogenbosch, 19.00 - 22.30 uur,
073-6567680, info@hertogpost.nl, Ledenbijeenkomst met
veiling

28 november 2019

's-Hertogenbossche Filatelistenvereniging

Sociaal Cultureel Centrum de Helftheuvel. Helftheuvelpas-
sage 115, 5225 AC 's-Hertogenbosch, 19.00 - 22.30 uur, 073-
6567680, info@hertogpost.nl, Ledenbijeenkomst met grote
veiling

29 februari 2020

Philatelistenvereniging Coevorden-Hardenberg eo.

Dorpshuis De Schalm, Hoofdweg 47, Coevorden, 10.00 -
16.00 uur, 0524-516024, andrejanet.dales@online.nl, Veiling
om 14.00 uur

30 november 2019

Filatelisten Vereniging IJssel & Lekstreek

Sporthal de Boog Krimpenerbosweg 2, 2923 LA Krimpen
aan den IJssel, 10.00 - 15.30 uur, 06-53287218,
l.dekooter@live.nl, Grote postzegel en muntenbeurs

31 oktober 2020

Philatelistenvereniging Coevorden-Hardenberg eo.

Dorpshuis De Heujmansbelt Wijkstraat 2a, Bruchterveld
10.00 - 16.00 uur, 06-46615305, andrejanet.dales@online.nl,
Veiling om 14.00 uur

1 december 2019

Stichting Hertogpost - Zoetelief Den Bosch

Noorderkroon, Manis Krijgsmanshof 71, 5233 BR 's-Hertogen-
bosch, 09.30 - 12.30 uur, 073-6567680,
info@zoetelief-denbosch.nl, Beurs

Kijk voor nog meer evenementen op:

www.hertogpost-event.nl, www.zoetelief-denbosch.nl,
www.filafair.nl en/of www.hertogpost.nl.

Een groot fortuin in Issoudun in de negentiende eeuw

Op 30 december 1882 is de hier afgebeelde brief verstuurd van Tilburg naar Issoudun in Frankrijk.

DOOR: THEO DE KLAVER

Het bijzondere aan deze brief is de geadresseerde: Madame la Vicomtesse Duquesne en son château Issoudun (Indre), France

Deze brief van Tilburg naar Issoudun (Indre) Frankrijk is gefrankeerd met een postzegel van 12½ cent grijs (NVPH 22). Dat is het normale tarief voor brieven naar Frankrijk met ingang van 1 juli 1875. We zien het puntstempel 106 van Tilburg op postzegel als vernietigingsstempel en het kleinrondstempel Tilburg 30-12-1882 4-5N op voorzijde als vertrekstempel. Tevens in blauw het stempel Paris

Étranger. De bestemming Issoudun ligt in het departement l'Indre in de regio Centre-Val de Loire. Helaas ontbreekt de inhoud van de enveloppe, en er staat ook geen af-

zender op de achterkant, zodat we niet weten wie deze brief verstuurd heeft. Madame Duquesne is, zoals uit de adressering, blijkt een Vicomtesse, oftewel burggravin van burggraafschap.

Burggraaf (Latijn: praefectus, castellanus of burggravius) is een adellijke titel (vroeger een functie), die gewoonlijk hoger is dan baron maar een graad lager dan graaf. Het vrouwelijke equivalent is burggravin. De drager van deze titel vervulde vanaf de vroege middeleeuwen een militaire bestuursfunctie voor een leenheer en was in rang grofweg vergelijkbaar met een hooggeplaatste bevelheb-

ber van een garnizoen. Hij of zij zetelde op een burcht of ander soort vesting, waarvan de naam werd afgeleid. De functie van burggraaf verwerd langzamerhand tot een erfelijke functie, waarna de titel haar betekenis verloor en een dode letter werd. De leen van een burggraaf (wanneer van toepassing) werd **burggraafschap** (Latijn: prefectura) genoemd. (Wikipedia)

Burggravin Marie Duquesne was een afstammeling van Jean-François Heurtault (1734-1815). Jean-François Heurtault was afstammeling van een tot de adelstand verheven oude familie en was de eerste gekozen burgemeester van Issoudun (in 1791). (Zie stadswapen van Issoudun hiernaast)

Tijdens de Franse Revolutie had hij het oude klooster van de zusters van de Visitatie gekocht en prachtig ingericht. En uit patriotisme had hij het cash betaald (met '52.000 livres') in plaats van met de sterk in waarde gedaalde assignaten. Zijn inkomsten, die hoofdzakelijk uit pacht bestonden, bedroegen in 1809 30.000 francs. Zijn zoon zal dat bedrag nog veel groter maken.

Die zoon was Pierre Heurtault, geboren op 29 december 1777 in Issoudun, die vooral als politicus bekend

was. Hij erft niet alleen een groot fortuin van zijn vader, maar ook diens op de toekomst gerichte geest.

Château Issoudun

Pierre Heurtault studeert medicijnen in Parijs en keert in 1815 terug naar Issoudun, waar hij in 1820 een rijke erfgename van de Bourges trouwt : Laure Bezave de Mazières. Ze krijgen één dochter waarna zijn vrouw vanwege haar zwakke gezondheid vroegtijdig sterft in 1831. Hij is begaan met het lot van de bevolking en brengt daarom een grote hoeveelheid graan op de markt om de graanprijzen te doen dalen.

Pierre Heurtault du Mez

Pierre Heurtault heeft dan inmiddels een jaarinkomen tussen de 80.000 en 150.000 francs. Overigens moet in die tijd een groot bedrag betaald worden om te mogen stemmen en om verkiesbaar te zijn.

(Zie zijn stemrechtkaart hiernaast). Na het overlijden van zijn vrouw wijdt hij zich aan de opvoeding van zijn dochter, maar ook aan het beheer van zijn bezittingen, het onderhoud van zijn park en zijn politieke carrière.

In 1842 trouwt zijn dochter, maar in politiek opzicht lijdt hij een nederlaag tegen een vriend van 20 jaar. Verslagen en meegesleurd in de val van Louis-Napoléon Bonaparte, houdt hij zich daarna alleen nog bezig met het beheer van zijn vermogen. Op 27 maart 1852 sterft hij in Issoudun. Zijn dochter Marie, vicomtesse Duquesne, gebruikt zijn immense fortuin voor godvruchtig werk (Oeuvres pieuses) o.a. voor P. Chevalier, grondlegger van de Missionarissen van het Heilig Hart (MSC). Ze zou een dochter krijgen, Marie Duquesne, die stierf bij een brand in de Bazar du Charité op 4 mei 1897. Ze was getrouwd met de vicomte Ferdinand de Bonneval, die ook hartstochtelijk de katholieke werken steunde.

Een mooi archief, in 1959 geschonken aan de départementale Archieven, en majestueuze gebouwen

Laure Bezave de Mazières

geschonken aan het diocees van Bourges getuigen heden ten dage van het fortuin en de gulheid van de Heurtaults en hun opvolgers. Tegenwoordig telt Issoudun ongeveer 12.000 inwoners.

Bron: <http://www.indre.fr/une-grande-fortune-C3%A0-issoudun-au-xi-xe-si-C3%A8cle> en <http://www.misa-cor.nl/> en <https://www.delcampe.net>

Een brief van 8 december 1827 van Limoges naar de burgemeester van Issoudun. Op dat moment is dat de politieke tegenstander van Heurtault: Jean Thabaud de Linetiere.

Brief van 3 april 1870 verstuurd vanuit La Grand Huyeres aan Madame la Comtesse Duquesne in Issoudun. Links een onduidelijk afdruk van het aankomststempel 'Issoudun'.

Rest tenslotte de vraag : wie heeft de brief vanuit Tilburg naar de burggravin Duquesne verstuurd? Religieuzen die in de 2e helft van de 19e eeuw in Frankrijk en Duitsland hun eigendommen zien opgeëist door de staat, zoeken een heenkomen in Nederland; zo ook de Missionarissen van het heilig Hart (MSC). De komst van al deze vreemdelingen brengt echter onverwacht een toestroom van kandidaten voor het priesterschap en het religieuze leven op gang.

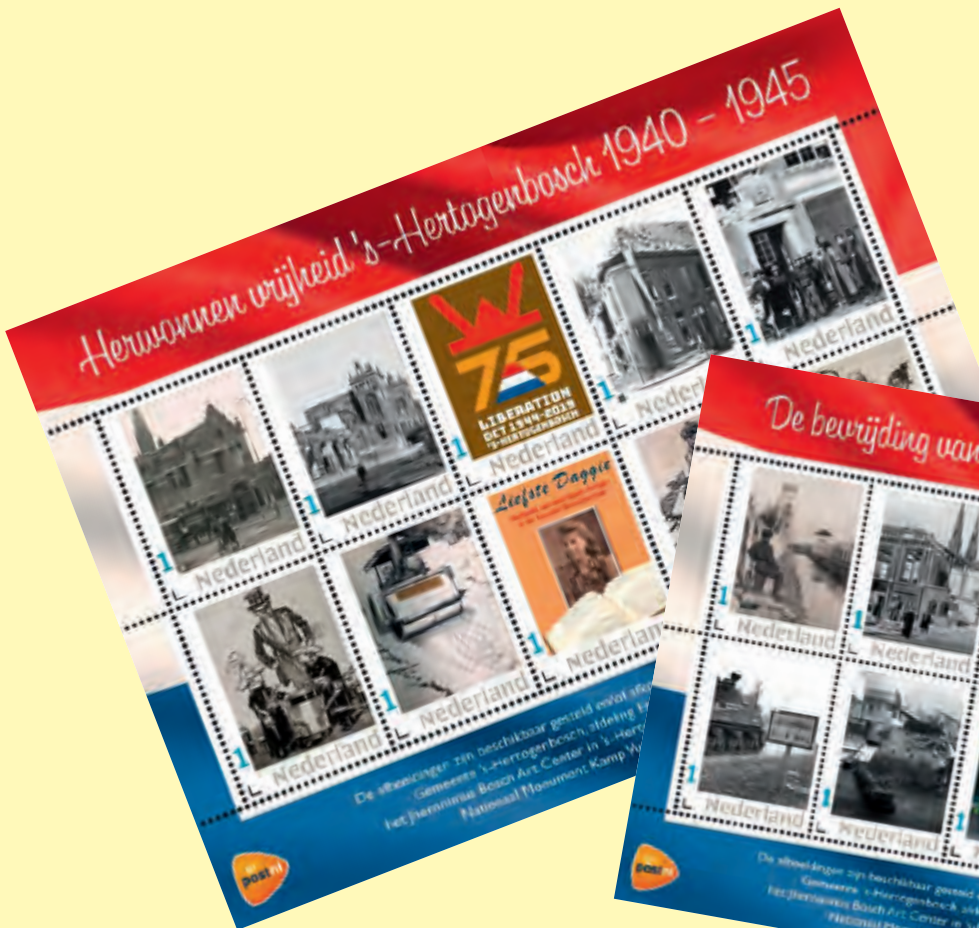
Na een tijdelijke huisvesting achtereenvolgens in Haaren en in een van de wolfabrieken in Tilburg, wordt er in 1889 een blij-

vende oplossing gevonden: het Missiehuis. (zie afbeelding) Heeft de brief hiermee te maken?

Koop nu de speciale Postzegelvelletjes

Herwonnen Vrijheid 1940 – 1945

Voor meer informatie www.hertogpost-event.nl

Beursaanbieding 2 velletjes
in gratis cadeauverpakking € 30,00

Heronimus Bosch Art Center

Vereniging van Persoonlijke Postzegel Verzamelaars

DOOR: **EMILE TICHELAAR**

De VPPV is een vereniging die is opgericht door en voor verzamelaars van persoonlijke postzegels.

De afkorting staat voor Vereniging van Persoonlijke Postzegel Verzamelaars. Ofschoon de nadruk bij de meeste leden ligt op de Nederlandse persoonlijke postzegels, zijn er ook diverse leden die buitenlandse persoonlijke postzegels verzamelen. Persoonlijke postzegels kunnen namelijk inmiddels in een groot aantal landen door verzamelaars en belangstellenden worden gemaakt en voorzien in een grote behoefte c.q. belangstelling.

Het doel van de VPPV is om de belangstelling voor en de kennis van de persoonlijke postzegels te vergroten en het verzamelen daarvan te bevorderen. De VPPV organiseert 3 tot 4 ledenbijeenkomsten per jaar. Deze worden meestal centraal in het land gehouden, bij voorkeur in de regio Utrecht. Traditioneel is er ook een bijeenkomst tijdens de jaarlijkse POSTEX in Apeldoorn, die ook voor niet-leden toegankelijk is. Tijdens de bijeenkomsten is er volop gelegenheid om informatie over persoonlijke postzegels uit te wisselen en wordt

er veel onderling geruild of onderling materiaal te koop aangeboden – voor veelal zeer schappelijke prijzen.

De vereniging geeft regelmatig door eigen leden ontworpen persoonlijke postzegels uit en gebruikt die ook voor frankering van de verenigingspost. Leden kunnen deze zegels tegen nominale prijs met een geringe toeslag ook bestellen. Tijdens enkele bijeenkomsten per jaar worden er door leden of door vertegenwoordigers van PostNL presentaties gegeven met als thema persoonlijke postzegels. Sinds enige tijd is er voor leden van de vereniging een eigen Nieuwtjesdienst, waarin aan belangstellenden informatie wordt verstrekt over door derden uitgegeven persoonlijke postzegels. Alle leden kunnen daarbij ook hun eigen inbreng geven. De vereniging is bovendien doende met het opzetten van een systematische catalogus van alle tot dusverre verschenen (druktechnische) varianten van de Nederlandse persoonlijke postzegels met inbegrip van alle feitelijk in volledige druk verschenen persoonlijke postzegels (vast-kaderzegels). Je kunt de website van de VPPV met o.a. de catalogus in

wording vinden op www.vppv.nl. De VPPV is ook te vinden op Facebook en op Twitter.

Aanmelding als lid is mogelijk per email op vppv@hotmail.nl of per post op het volgende adres: secretariaat VPPV, Noordkade 165 - 2741 EZ Waddinxveen. Op de POSTEX zijn we aanwezig met een eigen stand, waar je terecht kunt met vragen over de vereniging en/of over persoonlijke postzegels.

De kosten voor een lidmaatschap van de vereniging bedragen € 20 per kalenderjaar. Bij aanmelding gedurende het kalenderjaar wordt de contributie pro rata over het resterende deel van het jaar berekend (€ 5 per kwartaal). Bij aanmelding tijdens of na de POSTEX betaal je slechts € 20 voor het resterende deel van het jaar en het gehele volgende jaar!

De spoorweg- staking van september 1944

DOOR: **RUUD VERBERNE**,
FRPSL, lid Nederlandse Aca-
demie voor Filatelie en buiten-
lands corresponderend lid van
de Belgische Academie voor
Filatelie.

Op 17 september 1944
weerklonk op Radio Oran-
je het volgende codebe-
richt: “De kinderen van
Versteeg moeten onder de wol”.
Dit was een regelrechte oproep voor
een algemene spoorwegstaking, die
-anders dan aanvankelijk verwacht-
nog acht maanden lang zou blijven
duren.

Na een wat chaotische start als gevolg
van gebrek aan planning en organi-
satie legden uiteindelijk alle 30.000
personeelsleden van de Nederlandse
Spoorwegen het werk neer.
Het initiatief voor de staking ging niet
uit van de Nederlandse regering in
ballingschap, maar kwam rechtstreeks
van het geallieerd opperbevel, uit het
hoofdkwartier van generaal Dwight D.
Eisenhower.

De staking moest namelijk dienen ter
ondersteuning van de Operatie Market
Garden, de ambitieuze poging om bij

Arnhem via de Rijn door te stoten naar
Berlijn – die helaas faliekant en ten
koste van heel wat slachtoffers, zowel
militairen als burgers, mislukte.

Maar met de staking was het gedaan
met ‘de loyale samenwerking’ met de
Duitse bezetter, waar de NS directie
zich in zijn dienstorder van 20 mei
1940 nog voor had uitgesproken.

Ofschoon de staking het nodige zand
in de Duitse oorlogsmachine strooide,
waren de gevolgen verder grotendeels
negatief. Het stakend personeel moest
onmiddellijk onderduiken, wilde het
niet naar Duitsland worden afgevoerd.
Dat trok een enorm zware wissel op de
onderduikorganisaties qua organisatie,
financiering en voedsel. Verder bleven
alle politiek geïnterneerden die in kam-
pen als o.a. St. Michielsgestel waren
ondergebracht vanaf dat moment ver-
stoken van de voedselpakketten (zgn.
‘Liebesgaben-pakket’) die zij tot dan toe
regelmatig per trein mochten ontvan-
gen in aanvulling op hun doorgaans
karige leeftocht.

Erger was nog, dat door de staking ook
de landelijke voedselvoorziening in
gevaar kwam! Dat gold met name voor
de dichtbevolkte regio’s in het westen

Spoorbrug over de Rijn bij Arnhem

Ingezonden bewijs voor ontvangst van 250 gr thee en 500 gram chocolade tabletten, de inhoud van een Liebesgaben-pakket. Verzonden te Barchem (bij Lochem) op 27/11/1943, daags erna behandeld aan het postkantoor te Ugchelen. Het port voor de verzending van deze briefkaartjes bedroeg 5 ct.

Ze werden echter opvallend vaak ook als brief gefrankeerd, met 7½ ct, zoals hier op dit kaartje uit Aerdenhout van 2 april '43 dat via de post van Haarlem is gelopen. Dat gebeurde wellicht in de hoop op een snellere bevordering. Het laatste kaartje is van Bosch & Duin (Den Dolder), van 24/11/1943. Dat is op 26/11 gelopen via de post van Bilthoven. Van deze antwoordkaartjes waren verschillende types in gebruik. Ze werden stevast aan censuur onderworpen. Ook daarvan komen we diverse vormen tegen, veelal ook chemische censuur, om eventueel verborgen boodschappen, geschreven met onzichtbare inkt, op te sporen.

van het land, een fenomeen dat we kennen als de beruchte hongervinter. Duitse militairen verzorgden intussen met vanuit het Reich ingereiden treinen

hun eigen transporten. Ze bemoeiden zich uiteraard niet met andere dan militaire opdrachten. Bij de capitulatie van Duitsland op 5 mei 1945 kwam

een einde aan de spoorwegstaking. Toch had die na de bevrijding nog een staartje, want het meeste Nederlandse spoorwegmaterieel werd na het uitbreken van de staking direct door de Duitsers naar het oosten afgevoerd. Het meeste materieel dat na de Duitse capitulatie in de Russische bezettingszone aanwezig was, kwam nooit meer terug naar Nederland. De Russen vonden namelijk dat zij beter konden gebruiken dan wij. Al met al kreeg de NS direct na de bevrijding te kampen met stevige tekorten, wat bij de aanvang van het herstel en de wederopbouw toch nog even in de weg stond aan een spoedig herstel van de verbindingen.

Schoolkinderen krijgen bijvoeding tijdens de hongervinter.

Het nijlpaard - minder onschuldig dan hij lijkt

DOOR: **E. KNIP**,
(LID VAN FILATELISTEN-
VERENIGING ZUIDELIJK AFRIKA)

Carl Linnaeus. Nadat hij in de adelstand verheven werd, werd hij Carl von Linné genoemd (collectie J.W. Diesveld).

Het nijlpaard (*Hippopotamus amphibius*) is de grootste en algemeenste soort uit de familie der nijlpaarden of *Hippopotamidae*. De andere soort is het dwergnijlpaard (*Hexaprotodon liberiensis*). Het nijlpaard is een van de grootste landzoogdieren: slechts de olifanten en sommige neushoornsoorten zijn groter. De wetenschappelijke naam van de soort werd in 1758 gepubliceerd door Carl Linnaeus (afb. 1). Het nijlpaard is de enige recente soort van het geslacht *Hippopotamus*, dat onder andere ook enkele uitgestorven soorten uit Madagaskar, en de Pleistocene Europese soort *Hippopotamus antiquus* omvat.

Ondanks de naam is het dier niet nauw verwant met het paard, maar eerder met walvissen.

Nijlpaarden leven in en om het water, in rivieren, plassen, meren en moerassen in een groot deel van Afrika. Ze komen oorspronkelijk in ieder gebied voor waar voldoende water is om in te baden en gras om van te grazen. In bergen kunnen ze tot op 2000 meter hoogte worden gevonden.

Beschrijving

Het nijlpaard heeft een groot, rond lichaam, korte poten en een grote kop met een brede snuit. De staart is kort en dik (afb. 2, Intermezzo 1). Ze hebben

2

Het opgezette nijlpaard Huberta (collectie J.W. Diesveld).

geen vacht, slechts enkele borstelharen op de staart en het gezicht (Intermezzo 2). De zachte, glimmende huid is paarsgrijs of blauwig zwart. De onderzijde, oren en bek zijn meer bruinachtig roze. In de huid zitten klieren die een viskeuze stof afscheiden die aan de oppervlakte een rode kleur krijgt door polymerisatie. Deze afscheiding dient onder andere als zonnebrandcrème, ontsmettingsmiddel en parfum. De ogen, oren en neusgaten zijn hoog op de kop geplaatst (afb. 3), waardoor ze boven water blijven terwijl de rest van het lichaam onder water is.

3

Ogen, oren en neusgaten blijven boven water.

De snijtanden zijn zeer groot en dienen voornamelijk om te vechten. Bij de mannetjes zijn de hoek- en snijtanden groter dan bij de vrouwtjes. De tanden kunnen een lengte krijgen tot 50 cm. De tanden blijven scherp doordat de tanden van de onderkaak en bovenkaak tegen elkaar aan schuren (afb. 4).

Het nijlpaard (afb. 5) heeft een kop-romplengte van 280 tot 350 centimeter

4

De enorme bek van het nijlpaard.

5

Het nijlpaard staat zijn mannetje.

en een schouderhoogte van 130 tot 165 centimeter. De staart is 35 tot 50 centimeter lang. Mannetjes zijn groter dan vrouwtjes. Vrouwtjes wegen over het algemeen 510 tot 2500 kilogram, mannetjes 650 tot 3200. De mannetjes blijven veelal hun hele leven groeien. Nijlpaarden worden in gevangenschap circa 50 jaar oud en in het wild zo'n 40 jaar. De hoogste geregistreerde leeftijd van een nijlpaard in gevangenschap is 65 jaar.

6

Grazend nijlpaard.

Leefwijze

Overdag verblijft het nijlpaard in het water, zodat het beschermd is tegen oververhitting, uitdroging en zonnebrand. 's Nachts verlaat het het water om te grazen (afb. 6). Het nijlpaard graast bij voorkeur solitair op korte grasvelden. Het heeft meestal vaste paden van het water naar de grasweide (afb. 7).

7

Het vaste pad naar de grasweide.

Op een nacht kan een nijlpaard acht tot tien kilometer afleggen om bij de graasplekken te komen. In uitzonderlijke situaties is het tot 30 kilometer van het water te vinden. Het nijlpaard graast met de grote, stevige leerachtige lippen, niet met de tanden. Gras vormt het voornaamste voedsel: in een nacht kan het tot zestig kilogram aan gras eten. Tevens zijn er verschillende observaties bekend van nijlpaarden die zich tegoed doen aan rottende karkassen en sommigen hadden het zelfs gemunt op levende prooien. Enkele keren werd kannibalisme vastgesteld.

Nijlpaarden zijn een belangrijk onderdeel van hun ecosysteem. Er zijn meren die zonder nijlpaarden zo goed als levenloos zouden zijn, bijvoorbeeld doordat ze uit vrijwel steriel bronwater voortspruiten, maar door de bemesting door dit dier een hele levensgemeenschap ondersteunen (zie Intermezzo 3). Het nijlpaard leeft in losse kudden van twee tot vijftig dieren. Een waterpoel waar nijlpaarden zich ophouden wordt in het Afrikaans zeekoegat genoemd (afb. 8). In het droge seizoen, wanneer

8

Zeekoegat. In modern Afrikaans heet de plaats Seekoeigat (collectie J.W. Diesveld).

veel poelen droogvallen, kunnen deze kudden zich samenvoegen in permanente wateren tot grote kudden van meer dan tweehonderd dieren (afb. 9).

9

Een kudde nijlpaarden.

Binnen de kudde heerst een strikte hiërarchie. De oudste mannetjes, die meestal ook het grootst en sterkst zijn, zijn dominant. De dominante mannetjes hebben een territorium, dat zowel delen van het land als het water kan beslaan. Binnen hun territorium hebben ze het recht om te paren. Onderdanige mannetjes worden getolereerd in dit territorium. Mannetjes dagen elkaar uit tot een gevecht door te gapen (afb. 10).

10

Gapend mannetje.

Tijdens het gevecht slaan de dieren met de onderkaken tegen elkaar aan (afb. 11). Als het nijlpaard onder water gaat, sluit het de neusgaten en oren af. Zodra het weer boven komt blaast het eerst de resterende lucht met kracht uit zijn longen om zo te voorkomen dat het water in de neusgaten krijgt. Een volwassen nijlpaard kan makkelijk 5 minuten onder water blijven en er zijn metingen van bijna 15 minuten. Gemid-

deld blijft het echter nog geen twee minuten onder water. Nijlpaarden slapen meestal ook onder water. Al slapend komen ze boven om adem te halen, iets wat net zo automatisch gebeurt als het ademen zelf. Nijlpaarden bewegen zich al lopend over de bodem van het meer of de rivier voort. Een vergelijking met het voortbewegen van een astronaut op de maan is hiermee snel gemaakt. Een volwassen nijlpaard kan niet zwemmen. Om onder water toch vooruit te komen zet hij zich af tegen

11

Gapend mannetje.

de grond. Een jong exemplaar kan met behulp van zijn achterpoten wel normaal zwemmen, maar meestal verkiest het, net als de volwassen nijlpaarden, om over de bodem te lopen.

Voortplanting

Dominante stieren gaan regelmatig op zoek naar de vrouwtjes in hun territorium die klaar zijn om te paren. Dit doet hij door aan het achterwerk van de koe te ruiken. Als hij een vrouwtje heeft gevonden dat klaar is voor paring probeert hij haar zo snel mogelijk het hof te maken. Het mannetje probeert het vrouwtje in het water te krijgen waarna het mannetje en het vrouwtje met hun kaken tegen elkaar slaan. Daarna forceert het mannetje het vrouwtje in de paringshouding. Deze paring vindt plaats onder water, waarbij het vrouwtje geheel onder water verdwijnt. Als het vrouwtje met haar kop boven water probeert te komen om adem te halen, kan het voorkomen dat het mannetje naar haar gezicht hapt. De totale paring duurt enkele minuten. Tussen twee worpen zit een interval van twee jaar. Na een draagtijd van acht maanden wordt één, zeer zelden twee jongen geboren. De jongen worden gedurende het hele jaar door geboren, hoewel de meeste tijdens het regenseizoen ter wereld komen. Het jong wordt geïsoleerd van de kudde geboren. Moeder en jong blijven twee weken bij elkaar voordat ze terugkeren naar de kudde. Tijdens deze twee weken is de moeder zeer alert en agressief. Jongen worden zowel op het land als in het water gezoogd. De totale zoogtijd duurt zo'n acht maanden. Onder water klappen de oortjes en de neusgaten dicht, iets wat tijdens het zogen op het land in het begin ook nog gebeurt. Bij het zogen onder water komt het kalf regelmatig boven water om even adem te halen. De jongen, die bij de geboorte tussen de 25 en 55 kilogram wegen, zijn dan nog vrij speels. Na de eerste maand beginnen de jongen voorzichtig voor het eerst met grazen. De band tussen

Moeder met jong.

moeder en jong is zeer hecht (afb. 12). De moeder likt het jong en krabt het voorzichtig met de grote snijtanden. De moeder is erg beschermend naar haar jong toe en andere nijlpaarden worden op afstand gehouden. Na enkele maanden komt het voor dat jonge kalfjes in een soort van crèche worden achtergelaten, waarbij enkele nijlpaarden op de hele groep passen terwijl de moeders even weg zijn. De jonge nijlpaarden in de crèche houden zich vaak bezig met oefengevechten en achtervolgingen. Vrouwtjes zijn na vijf à zes jaar vol-groeid en na zeven tot vijftien jaar geslachtsrijp. Mannetjes zijn meestal eerder geslachtsrijp, maar zij zullen zich nog niet voortplanten. Zij zullen hun hele leven lang doorgroeien, zij het niet in hetzelfde tempo. Vrouwtjes blijven voor een groot deel van het leven bij hun moeder. In gevangenschap kunnen ze ruim vijftig jaar oud worden.

Relatie met de mens

Nijlpaarden zijn veel gevaarlijker dan ze eruitzien. Het is in Zuid-Afrika, na de

Het nijlpaard lijkt een vredig dier.

malariamug en de nijlkrokodil, het dier dat de meeste menselijke slachtoffers eist. Het is vooral heel onverstandig tussen een nijlpaard en het water in te komen (afb. 13). Het dier voelt zich dan afgesneden en valt aan. Ook is het gevaarlijk om met bootjes in de buurt van nijlpaarden te komen. Zij gooien soms de boot om en takelen mensen dan akelig toe met hun tanden. Een volwassen mannetje kan een drie meter lange krokodil in tweeën bijten. De dieren lijken sloom en traag, maar aan land kunnen ze een snelheid tot 30 kilometer per uur halen en zijn ze uiterst wendbaar. Nijlpaarden worden bejaagd voor het vlees en om de schade die ze berokkenen aan landbouwgebieden. Ze zijn echter vrij makkelijk te sturen met hekken en sloten. Hun verspreiding is tegenwoordig kleiner dan vroeger, maar er is een aantal initiatieven om de dieren weer op verschillende plaatsen waar ze van nature voorkwamen te herintroduceren. Sinds mei 2006 staat het nijlpaard op de Rode Lijst van de IUCN als een kwetsbare soort. De jacht op het dier voor vlees en ivoor (de hoektanden) en habitatverlies hebben het aantal nijlpaarden doen afnemen. Vooral in gebieden die politiek instabiel zijn, is het aantal nijlpaarden drastisch gedaald. In Congo-Kinshasa is bijvoorbeeld het aantal nijlpaarden in de periode 2000-2007 met circa 95% gedaald. Buiten Afrika komen de nijlpaarden ook in Colombia in het wild voor. Drugsbaron Escobar kocht er ooit vier van een Californische dierentuin voor zijn eigen privé dierentuin. In 1993 werd Escobar door de politie doodgeschoten. Zijn landgoed raakte in verval en de meeste wilde dieren werden weggehaald. Alleen de nijlpaarden bleven achter. In meer dan twintig jaar tijd hebben de oorspronkelijke vier exemplaren zich fanatiek voortgeplant. Nu zijn het er een stuk of vijftig, hoewel het onmogelijk is om hun exacte aantal te weten. Want de beesten leven gewoon in de vrije natuur. Het is nu zelfs de enige plek buiten Afrika waar nijlpaarden in het wild leven.

Intermezzo 1:

Het symbool van het Kaffrarian Museum (tegenwoordig het Amathole Museum) in King William's Town in Zuid-Afrika is een lokale beroemdheid, een opgezet nijlpaard. In het Afrikaans een toelichting: *die gemonteerde liggaam van Huberta, die seekoei wat in die jare 1928 tot 1931 bekendheid verwerf het vanweë haar alleenreis van Zululand langs die ooskus af tot naby King William's Town, waar sy ongelukkig doodgeskiet is deur iemand wat nie van haar beroemdheid bewus was nie. Er is zelfs een kinderboek "Hubert The traveling Hippopotamus" (men dacht eerst dat het nijlpaard een mannetje was, bij het opzetten bleek het een vrouwtje te wezen) over haar tocht geschreven!*

Intermezzo 2:

Er gaat een Afrikaanse legende over waarom het nijlpaard geen haar heeft: "Lang geleden zou het dier prachtig haar hebben gehad. Het was hier zo trots op, dat het ging opscheppen tegen de haas, en vertelde de haas dat die maar lelijk haar had (afb. 14a). De haas werd kwaad, en stak terwijl het nijlpaard lag te slapen zijn haar in brand (afb. 14b). Sindsdien is het nijlpaard kaal, en het schaamt zich nu zo voor zijn lijf, dat het onder water is gaan leven."

Het nijlpaard en de haas (collectie J.W. Diesveld).

Intermezzo 3:

Toen de Schepper als leefomgeving aan de nijlpaarden de rivieren toewees, waren de vissen zeer ongerust. Hun bezwaar was hoe kon een dier met een dergelijk grote muil geen vissen eten? De nijlpaarden kwamen met een oplossing: zij zouden hun ontlasting met de staart helemaal uit elkaar slaan en verspreiden, dan zou de Schepper kunnen zien dat er geen graten in zaten. Doordat het nijlpaard gras eet met nogal veel silicaten (= zand) erin, en het slecht verteerde gras fijn verspreid wordt in het water, kunnen er nogal veel organismen ervan leven, o.a. diatomeeën of kiezelwieren (hun skeletten bestaan uit silicaten) (afb. 15). Veel vissen zijn totaal afhankelijk van diatomeeën als voedsel.

Diatomeeën of kiezelwieren (collectie J.W. Diesveld).

Brongegevens:

o.a. Wikipedia en post administraties.

Tijdens HERTOOGPOST
35ste Dag van de JeugdFilatelie
op zaterdag 21 maart 2020
speciale activiteiten voor jeugdige verzamelaars

Spaar ze allemaal!

per provincie of op plaatsnaam

verkrijgbaar bij de promotiestand

van HERTOOGPOST 2020

Nederlandse gemeentewapens

verkrijgbaar bij alle bijeenkomsten van de
's-Hertogenbossche Filatelistenvereniging en
bij de sponsoren van HERTOOGPOST 2020

(ook tijdens de toekomstige ruildagen, welke te vinden zijn op onze website)

19 – 20 – 21 Maart 2020

BRABANTHALLEN

's-HERTOGENBOSCH NL

www.hertogpost-event.nl / info@hertogpost-event.nl

VOOR TWEE CENT DE LUCHT IN

Hoewel ik voor geen geld ooit in het mandje van een luchtballon zal klimmen, volgt hier toch een verhaal over de ballonvaart.

DOOR:

HUBER VAN WERKHOVEN

Het is geen geheim dat ik 'iets heb' met de 1 cent cijferzegel van Jan van Krimpen. Weliswaar een beroemd ontwerp, maar verder een eenvoudig zegeltje waarvan er gedurende 40 jaar liefst 235 miljoen zijn verkocht. Niet zeldzaam dus, maar wel interessant vanwege het veelzijdige gebruik ervan. Zo stuitte ik onlangs op een kaart waar op links 'mijn' 1 cent was geplakt en rechts zijn voorganger, de eveneens rode 1 cent vliegende duif, ontwerp Chr. Lebeau (afb.1). Je komt ze niet vaak samen met z'n tweeën tegen. Maar hun symbiose is goed mogelijk. Want gedurende een kleine twee jaar overlappen hun geldigheidsperioden elkaar. De een kwam uit op 1 november 1946; de ander was geldig tot 30 juni 1948. En tezamen waren ze in die periode goed voor het drukwerktaarif van 2 cent. Een leuke kaart derhalve. Bovendien met een fraai gelegenheidsstempel t. g. v. 50 jaar 'De Globe' in 1947, waarop de afgebeelde ruïne van de Eusebiuskerk herinnert aan de verwoesting van Arn-

hem tijdens de Tweede Wereldoorlog. Extra bijzonder doordat linksonder de handtekening prijkt van J. Boesman naast het vignet van de 'Ballon- & Zeppelinpostclub'. De naam Boesman kwam mij bekend voor. Wikipedia laat inderdaad weten dat Jan Boesman (1914-1976) in 1936 de Haagse Ballon Club heeft opgericht, de stuwende kracht is geweest achter de Nederlandse ballonvaart en getrouwd was met Nini Boesman, de eerste Nederlandse vrouwelijke ballonvaarder. Mijn belangstelling was gewekt, en werd versterkt toen ik korte tijd later een kaart kon bemachtigen met behal-

ve een paartje van 'mijn' 1 cent-zegel de handtekening van Nini Boesman, en een stempel dat vertelt dat de kaart in 1949 is vervoerd aan boord van een gasballon met het echtpaar Boesman als commandant.

De afbeelding op de beeldzijde van de kaart zal ik u ook niet onthouden. Die maakt extra duidelijk waarom u mij nooit in zo'n ballonmand zult aantreffen.... Ik was nu niet meer te stuiten. En even later kwam een kaart mijn verzameling verrijken met een mooie Van Krimpen-frankering en tevens met de op het eerste gezicht raadselachtige afbeelding van een luchtballon boven het Griekse Athene in de klassieke oudheid. De afbeelding op de kaart, in 1957 verzonden en op de achterzijde ondertekend door Jan Boesman, als voorzitter van de Luchtvaart Historische Vereniging, verwijst naar de ballonvlucht waarmee Nini Boesman in 1952 met de naar Henri Dunant genaamde ballon boven Athene zweefde. De Leidse courant deed er op 2 december 1952.

Uitgebreid verslag van:

Ter ere van het bezoek van de Turkse president aan Griekenland is mevrouw Nini Boesman Zondag te Athene met een ballon opgestegen. De ballon was versierd met de Turkse, de Griekse en de Nederlandse vlag. Bij de start was een half miljoen toeschouwers aanwezig. (...) Bij uitzonderlijk warm weer, het was 30 graden Celsius, maakte mevr. Boesman een fraaie vaart over de tempel van Zeus, de Acropolis, Pirae-

Drukwerkkaart 11 januari 1947 met handtekening J. Boesman.

us en de heilige weg langs het eiland Salamis. Na drie en een half uur werd geland op een rotsachtige berghelling tussen Daphni en Eleusis van waar de geheel volle ballon omlaag werd getrokken naar het dal. Daar als hoofdprijs voor het bieden van hulp een radio was uitgelooft, kwamen duizenden de Nederlandse ballonvaarder te hulp. Ten gevolge daarvan kon het transport terug van de gevulde ballon geschieden boven op een vrachtauto.

Het is nog aardig te vermelden dat op Koninginnedag 1951 Nini Boesman met dezelfde Henri Dunant-ballon een ballonvaart had gemaakt met aan boord de bekende schrijver Godfried Bomans. Bij die gelegenheid is de ballon in zee gestort voor de kust van Zandvoort. Een hachelijk avontuur dat dankzij de Zandvoortse reddingbrigade toch nog goed is afgelopen.

Ten slotte is vermeldenswaard dat Haiti (of all places!) twee postzegels heeft uitgebracht ter herinnering aan een ballonvaart van Jan Boesman bij Mexico Stad in november 1968. Wie nu denkt: 'Dit vind ik een aardig onderwerp!', moet maar eens gaan kijken op de website www.ballooningstamps.com van de ballonvaarders Erwin en Wilma Pellegrum. Er gaat een wereld voor u open.

Drukwerkaart van Arnhem 15.6.1949 naar Scheveningen. 'Transporté à bord de l'aerostat Dr. Cannegieter'.

Briefkaart van Den Haag 17.7.1957 naar Appingedam.

De twee postzegels van Haiti met luchtballon PH-BOX en links onder het portret van Jan Boesman.

Zandvoort 30.4.1951. Links in het mandje Godfried Bomans. Naast hem: Nini Boesman.

Op deze foto het aan wal brengen van de heer Bomans op wie nog kunstmatige ademhaling moest worden toegepast. Hij verkreeg door dit avontuur de bijnaam 'Godfried van Ballon'.

WOII, de bevrijding van het Zuiden van Nederland (deel 1)

“de postale gevolgen”

DOOR: **ADAM VAN DER LINDEN**

Definitie

Allereerst een definitie van “het Zuiden van Nederland” voor dit artikel om eventuele misverstanden te voorkomen. De term “Zuidelijke Nederlanden”, die hier veel op lijkt, wordt meestal gebruikt bij verzamelingen uit de voor-filatelische periode. Hiermee worden de provincies bedoeld beneden de grote rivieren, inclusief het grondgebied van het huidige België. In dit artikel worden specifiek de Nederlandse provincies Limburg en Noord-Brabant bedoeld. De bevrijding van de provincie Zeeland zal in een volgend artikel worden belicht.

Inleiding

De invasie van de geallieerden in Normandië op 6 juni 1944 deed bij de Nederlanders de hoop rijzen dat ook ons land spoedig zou worden bevrijd van het Duitse juk. Het zou echter nog tot 12 september 1944 duren voordat de eerste Nederlanders, de bewoners van boerderij de Muggehof in Mesch nabij Eijsden, hun bevrijding konden vieren. De bedoeling van dit artikel is de bevrijding van het Zuiden van Nederland te illustreren door middel van poststukken en andere documenten. Gekeken is om in chronologische volgorde het postale bevrijdingsverhaal te volgen aan de hand van stempels, strookjes en censuren. De afbakening

is post van/naar Limburg en Noord-Brabant in de maand september 1944.

Überroller

In dit artikel wordt regelmatig de term “Überroller” gebruikt. Voor een goed begrip hier alvast de uitleg van die term. “Überroller zijn postzendingen waarbij het gezag over de postzendingen wisselde in de periode van verzending tot ontvangst”. In dit artikel is de definitie in engere zin van een Nederlandse Überroller van Hans van der Horst van toepassing. (Po&Po Postzak 208, 2008): „Een poststuk dat door de wisseling van het regime in Nederland in beslag genomen en gecensureerd is”.

Tarieven

In dit soort artikelen staan tarieven van poststukken niet voorop. Om toch deze informatie te verstrekken, en niet in herhaling te vervallen bij de beschrijving van de poststukken, worden deze hier centraal weergegeven. Binnenlandse brief tot 20 gram 7½ cent; Binnenlandse drukwerken tot 50 gram of drukwerkkaart 1½ cent; Binnenlandse briefkaart of beschreven ansichtkaart 5 cent.

Geraadpleegde bronnen

Doorn, W.J. van, Nederlandse oorlogspost rondom de Tweede Wereldoorlog, deel II Binnenland-

De bewoners van boerderij de Muggehof op een Amerikaans legervoertuig.

se moeilijkheden, 1981. Sandberg, H.E.R., De PTT in bevrijd Zuid-Nederland, Amstelveen 1994. Horst, C.J. van der, Überroller, Po&Po Postzak 208,2010. Eigen onderzoek en publicaties. Internet

Opmars van de geallieerden

De opmars van de geallieerden vanuit het Zuiden had twee doelen: de bevrijding van Nederland, en tegelijk het creëren van een aanvoerweg tussen het bevrijde gebied en de geplande luchtlandingen bij Arnhem (operatie Market Garden op 17 september 1944) voor het benodigde zwaar transport (globaal de weg tussen Valkenswaard en Nijmegen). Tijdens deze opmars waren er talloze schermutselingen tussen de Duitsers en de geallieerden met - ook voor de post - vervelende gevolgen. Postkantoren en brievenbussen in de straat werden vernield, postroutes waren niet langer bruikbaar, ge-

brek aan rijdend materieel enz. Het was te gevaarlijk en vaak zelfs onmogelijk post te bezorgen. Daardoor bleef post, afkomstig uit het oorlogsgebied of daarbuiten, liggen of werd teruggestuurd naar de afzender. Tevens werd post in postkantoren en in brievenbussen door de oprukkende geallieerden in beslag genomen en gecensureerd (Überroller).

Vroege brief

Op het eerste gezicht heeft de volgende brief, gezien de datum van afstempeling ruim voor de bevrijding van de eerste plaats in Nederland, weinig te maken met de bevrijding van het Zuiden van Nederland. Echter, omdat 2 september 1944 op een zaterdag viel, kon de brief niet meteen zijn weg vervolgen. Voorts was het zeer druk op de Limburgse wegen met terugtrekkend verkeer van de Duitse weermacht vanuit

Normandië. Door geruchten over de nabije bevrijding brak overal paniek uit in Nederland, wat culmineerde op Dolle Dinsdag, 5 september 1944.

Ook werden (post-)voertuigen en -treinen beschoten door de geallieerden. Dit alles zorgde ervoor dat de brief zolang onderweg was, dat deze in Limburg werd onderschept door de geallieerden tijdens hun opmars naar het Noorden en, ten slotte niet eerder dan op 15 november 1944 in Eindhoven is gecensureerd alvorens hij kon worden bezorgd.

Immers, na de bevrijding van Eindhoven op 18 september 1944 werd tijdelijk in deze stad het landelijk Hoofdkantoor van de PTT gevestigd. Daar werd tevens een Nederlandse censurdienst voorbereid naar Engels model. Na twee weken proefdraaien was op 15 november 1944 het censuurkantoor van Eindhoven operationeel.

Doorn, 2 september 1944. Dienstbrief van de Nederlandsche Arbeidsdienst voor Meisjes, met bestemming het Arbeidsdienst Kamp voor Meisjes (ADM) in Roosteren, Limburg. De brief genoot portvrijdom en is, blijkens de strook

links op de envelop, gecensureerd in Eindhoven. De Nederlandse Arbeidsdienst (NAD) bestond aanvankelijk uit vrijwilligers. In december 1940 werd een oproep geplaatst, maar dit werd geen succes. Op 1 april 1942 werd de

NAD verplicht gesteld voor alle jonge mannen van 18 tot 23 jaar.

In september 1944 werd de NAD weer ontbonden. Voor de mannen werd een groot aantal kampen in Nederland ingericht; voor de vrouwen werden werkzaamheden dicht bij huis gezocht, onder andere aardappels schillen voor de soldaten in de kazernes.

Post van de Nederlandsche Arbeidsdienst voor Meisjes mag erg schaars worden genoemd.

Rotterdam, 5 september 1944. Brief met bestemming Valkenburg, Limburg. De inhoud van de brief luidt in het kort als volgt. De schrijfster maakt zich grote zorgen over haar vriend, kennelijk een NSB'er, die ondanks de dreiging van de opmars van de

geallieerden, zich toch naar Limburg begeeft. Het klooster St. Gerlach was in de oorlog in beslag genomen door de Duitsers en diende onder andere als opleidingscentrum. Wellicht is dat de aanleiding van de geadresseerde om er toch naar toe te gaan.

De vriendin schrijft namelijk over een "burgermeesterschap" van haar vriend. De potloodaantekeningen laten zien dat de geadresseerde inmiddels is vertrokken. En, zo is te lezen op de achterzijde: hij is "vertrokken zonder adres". Daarom wordt de brief teruggestuurd Maar op de terugweg is de brief door de geallieerden in beslag genomen en gecensureerd. Gezien de Nederlandse censuurstrook moet dit na half november 1944 in Eindhoven zijn gebeurd. Bezorging bij de afzender in Rotterdam kon pas na de bevrijding in mei 1945 plaatsvinden, omdat toen pas de postverbinding tussen het zuiden en noorden van Nederland werd hersteld.

Amsterdam, 11 september 1944. Brief met bestemming Geleen (Limburg). De brief is in beslag genomen door de

oprukkende geallieerden en gesloten met een Engelse censuurstrook. Voor het gebruik van Engelse cen-

surstroken zijn drie mogelijkheden denkbaar:

1. De brief is direct na inbeslagname door de geallieerden gecensureerd.
2. De brief is na transport in Engeland gecensureerd.
3. Gebrek aan Nederlandse stroken bij de Nederlandse censuurdienst in Eindhoven.

Aangezien er geen "RETOUR" aantekeningen op de brief zichtbaar zijn is de brief alsnog bezorgd. Maar de vraag is wanneer....

's-Gravenhage, 14 september 1944.
Briefkaart met bestemming Sittard. De briefkaart is retour gezonden omdat de postverbinding was verbroken. Let op de schrijffout VERBINDING in het provisorisch vervaardigde stempel. De kaart heeft dus Den Haag niet verlaten. Van dit stempel bestaan diverse varianten met fouten in de stempel. Deze fouten hebben meestal te maken met een gebrek aan letters voor de stempel die veelal zijn gefabriceerd uit (kinder)stempeldoosjes.

Maastricht, 15 september 1944. Brief met bestemming Amsterdam. Verzonden 1 dag na de bevrijding van Maastricht. Echter zonder succes, de postverbindingen naar het Noorden waren nog verbroken. Provisorisch gemaakt strookje met de tekst "Daar verzending voorlopig niet mogelijk is, mogen de stukken aan de afzenders worden teruggegeven".

Amsterdam C.S., 15 september 1944.
Een verjaardagskaart met bestemming Bunde, Zuid Limburg. Eén dag tevoren, op 14 september, was de stad Maastricht, op enkele kilometers gelegen van Bunde, bevrijd. Vanwege de oprukkende geallieerden was de postverbinding verbroken. Daarom werd de kaart in Amsterdam reeds voorzien van een retour-strookje en teruggestuurd. De datumaantekening laat zien dat de kaart pas op 12 januari 1945 is "verwerkt".

Maastricht, 15 september 1944. Brief met bestemming Veendam. Verzonden 1 dag na de bevrijding van Maas-

tricht. Op dezelfde dag verzonden als de brief hierboven maar met een totaal ander strookje met de tekst:

“Retour Postverkeer nog niet mogelijk”. Veel mensen probeerden familie, vrienden en kennissen te bereiken om het blijde nieuws van de bevrijding te melden. Echter het postverkeer met het Noorden van Nederland, met uitzondering van Rode Kruis post, zou pas na de algehele bevrijding op 5 mei 1945 weer op gang komen.

Zwolle-station, 15 september 1944. Brief met bestemming Nistelrode in Noord Brabant. Ook vanuit het Noorden van Nederland bleef men proberen om familie, vrienden en kennissen te bereiken. De communicatiemiddelen waren beperkt dus werd de hoop

toch maar op briefwisseling gevestigd. De postkantoren in Nederland waren in het algemeen goed op de hoogte waar nog wel post kon worden bezorgd. In Zwolle wist men van de situatie in het Zuiden zodat de brief werd teruggegeven of gestuurd naar

de afzender met het stempel met rode inkt: “Terug afzender wegens verbroken postverbinding”. Dit stempel is ook bekend met parsee inkt.

Boxtel, 16 september 1944. Brief met bestemming Eindhoven. De brief is in beslag genomen in de “corridor” van oprukkende geallieerde troepen die op weg waren naar de slag om Arnhem, die van 17 tot 25 september 1944 zou plaatsvin-

den als onderdeel van de “Operatie Market Garden”. Eindhoven werd al op 18 september 1944 bevrijd, maar Boxtel pas op 24/25 oktober 1944. De brief is gecensureerd in Eindhoven. Dat wil zeggen dat hij niet vóór 15 november 1944 kan zijn bezorgd.

Het stempelnummer C 5011 is van een Hoofdcensurist en komt relatief weinig voor.

Amsterdam, 16 september 1944. Brief met bestemming Venlo, onder het strookje. De mensen belevten proberen contact te maken met hun geliefden in het Zuiden van Nederland. Ditmaal wederom zonder resultaat. In Amsterdam was men op de hoogte van de situatie in het Zuiden zodat de brief werd voorzien van een strookje met de tekst: “Terug afzender, Postverbinding met de plaats van bestemming verbroken”.

Later is de plaats van de retourbestemming erbij geschreven. Dit kan weken later zijn gebeurd. Soms

plaatst de afzender er een datum op zodat hierin inzicht kan worden verkregen.

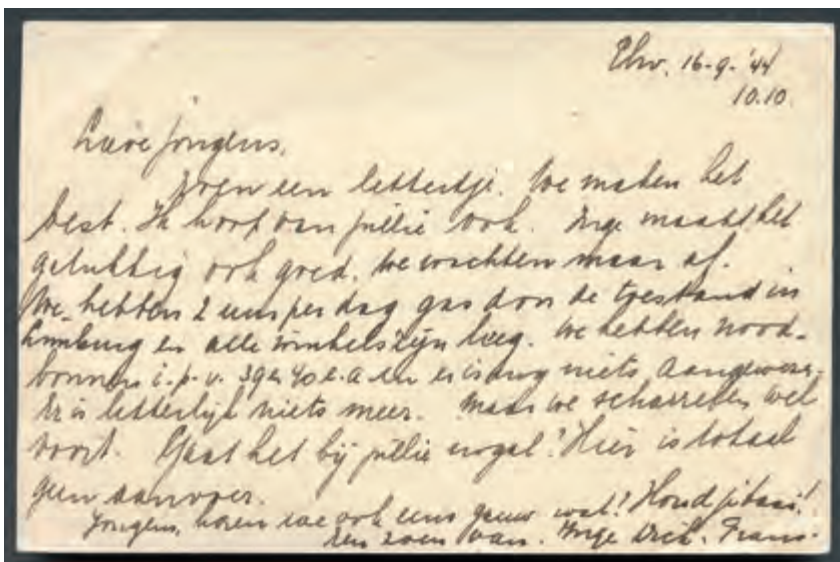

Rotterdam, 18 september 1944. Brief met bestemming Echt. De postverbinding met het zuiden was verbroken. Paars stempel "Onbereikbaar RETOUR afzender". Het briefje heeft Rotterdam dus nooit verlaten. Dergelijke stempels werden meestal samengesteld uit kinder-stempeldoosjes. De postzegel is vernietigd met een voor de meeste Nederlanders vervelend slogan-stempel met de tekst: "Frontzorg is Eereplicht", en "Stort op giro 106156". Op deze manier probeerden de (pro)Duitsers geld in te zamelen voor het Oostfront.

Eindhoven, 19 september 1944.

Briefkaart met bestemming Hillegersberg. De briefkaart is in beslag genomen tijdens de opmars van de geallieerden, zie het rode stempel "Passed T.137" van de Engelse censurdienst. Volgens een potloodnotitie linksboven is de kaart op 11 juni 1945 ontvangen. De kaart is op 16 september 1944 geschreven, zie de kopie van de achterzijde.

Eindhoven is op 18 september bevrijd. Een prachtig voorbeeld hoe het met post van (een bijna) bevrijd gebied naar een bezet gebied kon lopen.

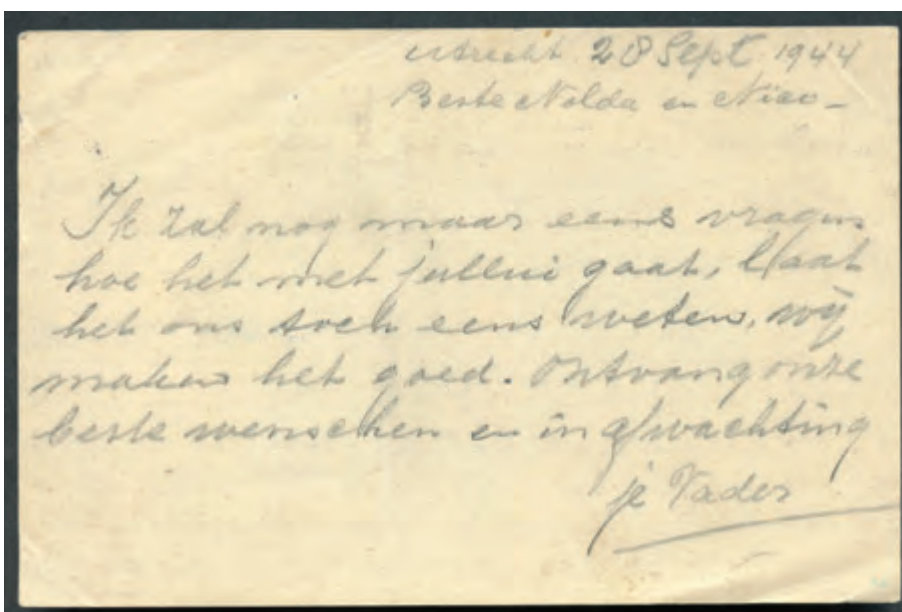
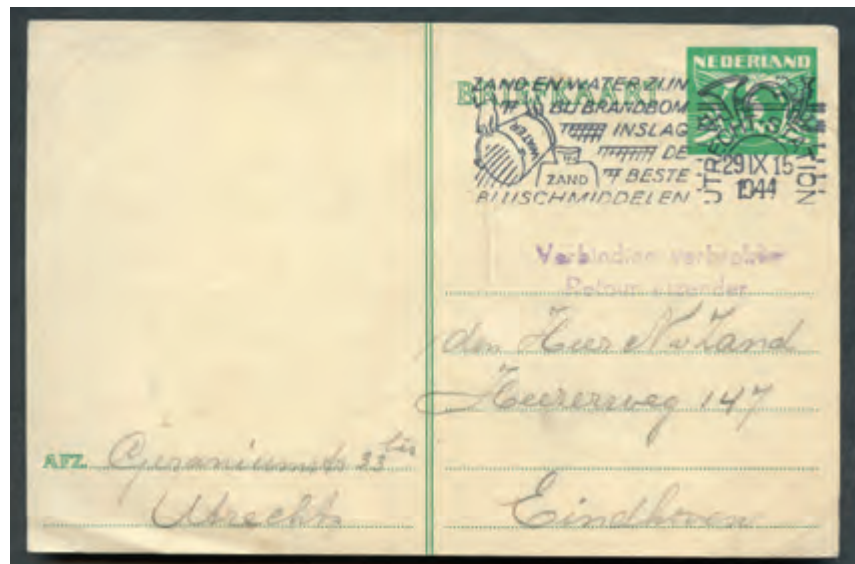

Kopie van de achterzijde, iets groter afgedrukt om de tekst te kunnen laten lezen van gewone mensen in oorlogstijd.

Zwolle, 19 september 1944. Ansichtkaart als drukwerk verstuurd met bestemming Vaals. Veel fouten in de stempel wegens gebrek aan letters om de provisorische stempel te kunnen samenstellen. In dit type stempel komen veel verschillende fouten voor. Geen afzender op de kaart, hoogstwaarschijnlijk later opnieuw bezorgd, zie de aantekeningen “waarom retour, terug, Vaals L(imburg).

Utrecht-station, 29 september 1944. Briefkaart met bestemming Eindhoven. De postverbinding was verbroken in verband met de opmars van de geallieerden in Noord Brabant. Zie het paarse stempeltje met de tekst “Verbinding verbroken Retour afzender”. De kaart is dus Utrecht niet uit geweest. Wanneer retour aan de afzender? Eindhoven is op 18 september bevrijd.

Iets vergrote kopie van de achterzijde om te laten zien wat (wanhopige) mensen bewoog om iets van de familie te horen.

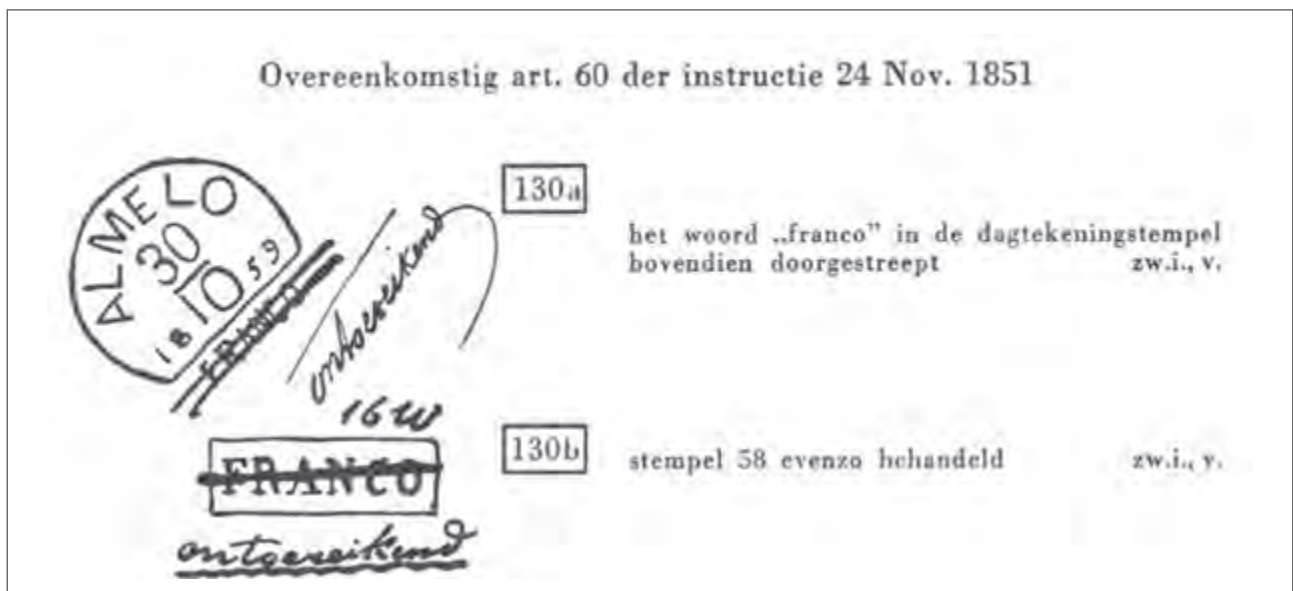
“Doorgehaald franco in omlijsting”

DOOR: HANS CAARLS

In het maandblad verscheen in juni 2016 een artikel wat geschreven was door dhr. Snoeren. Het betrof een artikel over het al dan niet manipuleren van een poststuk van de 1e emissie 1852. Hij betoogde zelfs aan het eind van zijn verhaal dat dergelijke poststukken

afgestempeld met “doorgehaald franco in omlijsting” niet zouden bestaan en derhalve tot één van de grootste filatelistische zeldzaamheden zouden behoren. Aangetrokken door deze bewering ben ik op onderzoek gegaan of dit wel zo is. Om tot een oordeel te komen ben ik

eerst gaan zoeken in het onvolprezen naslagwerk van P.C. Korteweg “300 jaar postmerken 1570-1870”. Op blz. 216 staat o.a. beschreven hoe er gehandeld moest worden in geval van ontoereikend gefrankeerd.

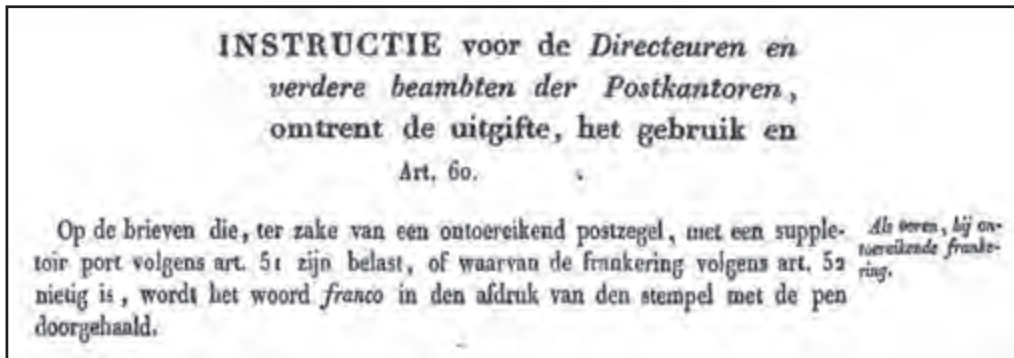

Blz. 216 Korteweg.

Nu vast staat dat dit voorschrift inderdaad heeft bestaan moest het ook bewezen worden. Mijn speurtocht voerde mij naar diverse collecties en mijn bevindingen geef ik hier onderstaand weer. Allereerst

is belangrijk om te weten over het hoe en waarom het woord franco in de halfroond stempels en franco in omlijsting diende te worden door gestreept. Onder verwijzing van de artikelen in de circulaire nr. 447 van

24 november 1851 van de Instructies voor directeurs en beambten van de postkantoren wat hieronder staat afgebeeld.

Uit de originele instructies.

Vrij vertaald komt het hier op neer dat indien het aangeleverde poststuk ontoereikend gefrankeerd was, bij voorbeeld door dat het poststuk niet in overeenstemming was met het gewicht (wigjtjes) of afstand (rayon) en diende het ontbrekende port bijbetaald te worden door de ontvanger en moest het woord franco in het stempel worden doorgehaald.

In het geval dat de brief naar het buitenland werd verzonden werden zelfs de postzegels nietig verklaard en moest de ontvanger het volledige

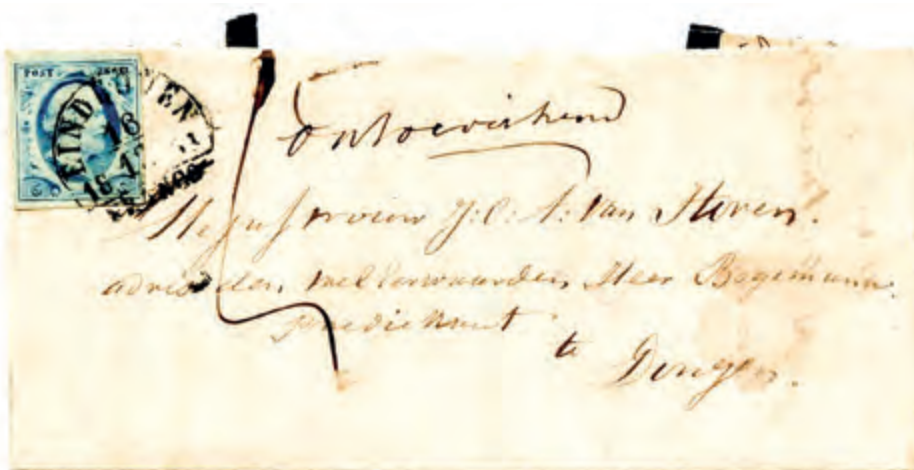
port voldoen. In de praktijk echter werd dit voorschrift zeer schaars toegepast en nageleefd. De aanduiding "ontoereikend" werd meestal geplaatst in geval van gewicht overschrijding gecombineerd met het teveel van die overschrijding.

En naar afstand wat zich wat moeilijk laat samenvatten maar valt terug te berekenen aan de hemelsbrede afstand. Mij is geen poststuk bekend waar de correcte afstand vermeld wordt. In deze gevallen werd uitsluitend het "ontoereikend" geplaatst en

het bij te betalen port.

Snoeren betoogde dat dergelijke stukken (franco in omlijsting) niet zouden bestaan. Om het verhaal zo volledig mogelijk te laten zijn laat ik u eerst de postaal gezien correcte behandeling zien van "ontoereikend naar afstand" en "naar gewicht" in de in die periode gangbare afstemplingen met het halfrondstempel type A, B en C.

De eerste mogelijkheid, ontoereikend naar afstand.

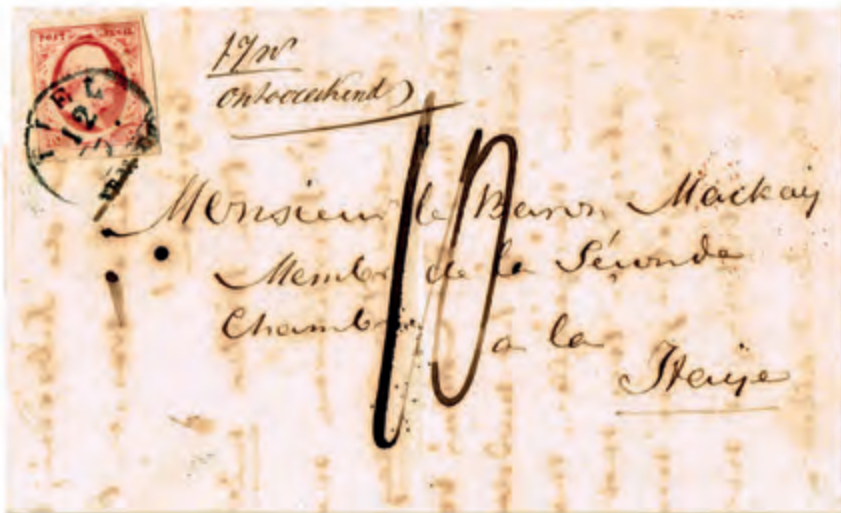

Coll. H.

Deze brief had met 10 cent gefrankeerd dienen te worden, de afstand Eindhoven-Dongen is immers hemelsbreed 43 landmijlen. Dat is 13

landmijlen meer dan het 1e Rayon van 30 landmijlen. De ontvanger moest het ontbrekend port bij ontvangst bijbetalen. Het stuk is volledig postaal

verwerkt. Het ontbrekende tarief en franco in het halfrondstempel type B is doorgehaald.

De tweede mogelijkheid van ontoereikend is naar gewicht.

Ook in deze situatie is de brief correct postaal verwerkt, te weten; het te veel aan gewicht in dit geval was de brief 2 wigjes (2 gram) te zwaar en moest de ontvanger het ontbrekend port van 10 cent bij betalen (tarief vanaf 1-1-1852). Ook hier is het franco in het halfroondstempel Tiel type A doorgehaald.

Coll. C.

Om de "tricolore" compleet te maken tevens een afbeelding van de 15 cents-waarde. Hoewel niet geheel volgens de voorschriften afgehandeld, de overgewicht notitie ontbreekt, het moest zeer waarschijnlijk het tarief 20 cent zijn en was de ontoereikendheid 5 cent. Weert's-Hertogenbosch is immers minder dan 100 landmijlen (56 l.m.) en dan had het tarief 10 cent moeten zijn.

Los exemplaar op type C.

Coll. L.

De oplettende lezer zal nu terecht opmerken dat het getoonde geen doorgehaald franco in omlijsting is maar franco doorgehaald in het halfroond stempel. Dat klopt, het is slechts bedoeld als opwarmronde.

Coll. L.

We starten met de derde emissie ontoereikend naar gewicht volledig correct postaal verwerkt.

Het tweede stuk betreft een fantastisch mooie brief die aangetekend is verzonden van Zwolle naar Leiden. De hemelsbrede afstand Zwolle-Leiden bedraagt 115 l.m. en was derhalve ontoereikend gefrankeerd, daarnaast echter ook ontoereikend in gewicht. (16 wigtjes) De ijverige postbeambte streept vervolgens het geschreven franco én het franco in omlijsting door. De ontvanger moest 10 cent bij-

betalen die hij op zijn beurt, blijkens de aantekening op de envelop weer in rekening bracht bij de afzender.

Op de achterzijde staat ook nog het in baar geld afgerekend aantekening recht ad 10 c.

Coll. L.

De ontvanger maakt bovendien nog de notitie dat hij de door hem betaalde 10 extra port verhaalt op zijn rekening... Het derde stuk betreft eveneens een brief van de emissie 1864 ontoereikend naar afstand. Hemelsbreed bedroeg de afstand Tiel-Boxtel 33 landmijlen derhalve 3 mijlen teveel en daardoor belast met 5 cent.

Coll. L.

Tot slot een exemplaar waarvan Snorens beweerde dat dit niet kan bestaan en derhalve uniek zou moeten zijn. Om aan alle onzekerheid een einde te maken is de brief eerst ter keuring naar de BKD gezonden voor een uitgebreide expertise, unaniem was de bondskeuringsdienst de mening toegedaan dat deze brief niet gemanipuleerd was en dus volkomen echt (zie keuringsrapport).

De keuringscertificaten van de BondsKeuringsDienst.

Naar afstand ontoereikend gefrankeerd, Rotterdam-Leeuwarden is 168 landmijlen en zodoende 138 landmijlen meer dan is toegestaan deze brief had derhalve met 10 cent gefrankeerd dienen te worden. (tarief na 1 september 1855) Ook in deze situatie moest de ontvanger het ontbrekend port bijbetalen en is de brief correct verwerkt. Het franco in omlijsting is doorgehaald. Uit de getoonde afbeeldingen en het gepleegde onderzoek blijkt overduidelijk, dat artikel 60 uit de instructies van

de circulaire van 24 november 1851 gedurende de gehele looptijd van de 1e emissie en ver daarna, zei het schaars, is toegepast. Verder toont het aan dat er wel degelijk poststukken bestaan die als zodanig postaal zijn verwerkt en thans tot de filatelistische zeldzaamheden behoren.

Tot slot kan gesteld worden dat de mening van Snoeren, dat dergelijke stukken simpel weg niet zouden bestaan, geen hout snijdt en der halve naar het

rijk der fabelen kan worden verwezen. Duidelijk tonen de getoonde stukken aan dat het doorgehaald "franco in omlijsting" wel degelijk bestaan en niet langs "gemanipuleerde" weg zijn "gcreëerd"!

Hartelijk dank ik de filatelisten die hieraan hun medewerking hebben verleend.

coll. H.

Detail doorgehaald "franco in omlijsting".

Geraadpleegde literatuur:

Circulaires der Posterijen 1851
300 jaar postmerken van Nederland 1570-1870 van P.C. Korteweg

HERTOGPOST 2020

openingstijden publiek

donderdag 19 maart 2020 - 10:00u – 17:00u

vrijdag 20 maart 2020 – 10:00u – 17:00u

zaterdag 21 maart 2020 – 10:00u – 16:00u

PARTNER IN
THE GLOBAL
PHILATELIC NETWORK

CORINPHILA

POSTZEGELS, MUNTEN EN PRENTBRIEFKAARTEN

TROTSE HOOFDSPONSOR HERTOGPOST 2020

Bijzondere opbrengsten najaarsveiling 2019

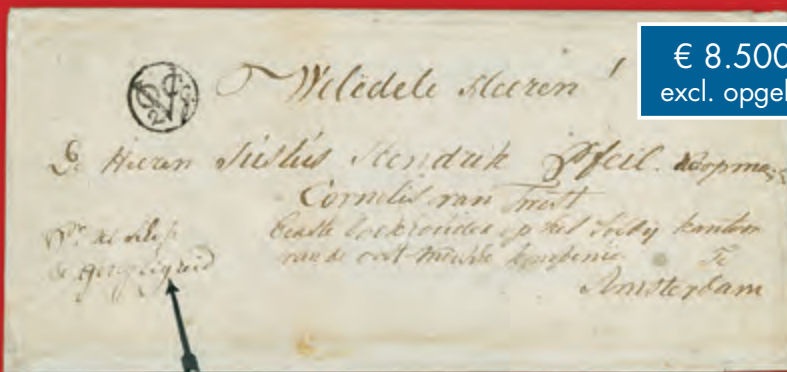
€ 7.000
excl. opgeld

€ 8.500
excl. opgeld

€ 12.500
excl. opgeld

€ 8.500
excl. opgeld

€ 7.500
excl. opgeld

CORINPHILA VEILINGEN BV

AMSTELVEEN - NEDERLAND
TEL. +31 20 6249740
INFO@CORINPHILA.NL
WWW.CORINPHILA.NL

CORINPHILA AUKTIONEN AG

ZÜRICH - ZWITSERLAND
WWW.CORINPHILA.CH

Hoofdsponsor

HET IDEALE MOMENT OM IN TE LEVEREN!

Mocht u overwegen om uw verzameling te verkopen dan is dit het ideale moment! Waar anders kunnen uw postzegels beter worden gepresenteerd aan gevorderde en enthousiaste verzamelaars dan bij de belangrijkste Filatelistische Tentoonstelling in Nederland in vele jaren!

Op de **HERTOGPOST 2020** in 's-Hertogenbosch zullen alle losse nummers van onze voorjaarsveiling te bezichtigen zijn in onze grote stand.

LEVER IN VOOR DE VOORJAARSVEILING 2020
OP ONZE STAND OP POSTEX 2019
of bel ons voor het maken van een afspraak !